

Tendencias

Muere una figura clave de la recuperación cultural catalana

Triadú, la resistencia cultural

El pedagogo y crítico literario fallece en Barcelona a los 89 años

JOSEP MASSOT
Barcelona

El pedagogo y crítico literario Joan Triadú, fallecido ayer a los 89 años en Barcelona, fue una de las figuras clave de la resistencia cultural catalana tras la Guerra Civil y está considerado como un maestro de varias generaciones de catalanistas. Como tal será honrado en la capilla ardiente que se instala-

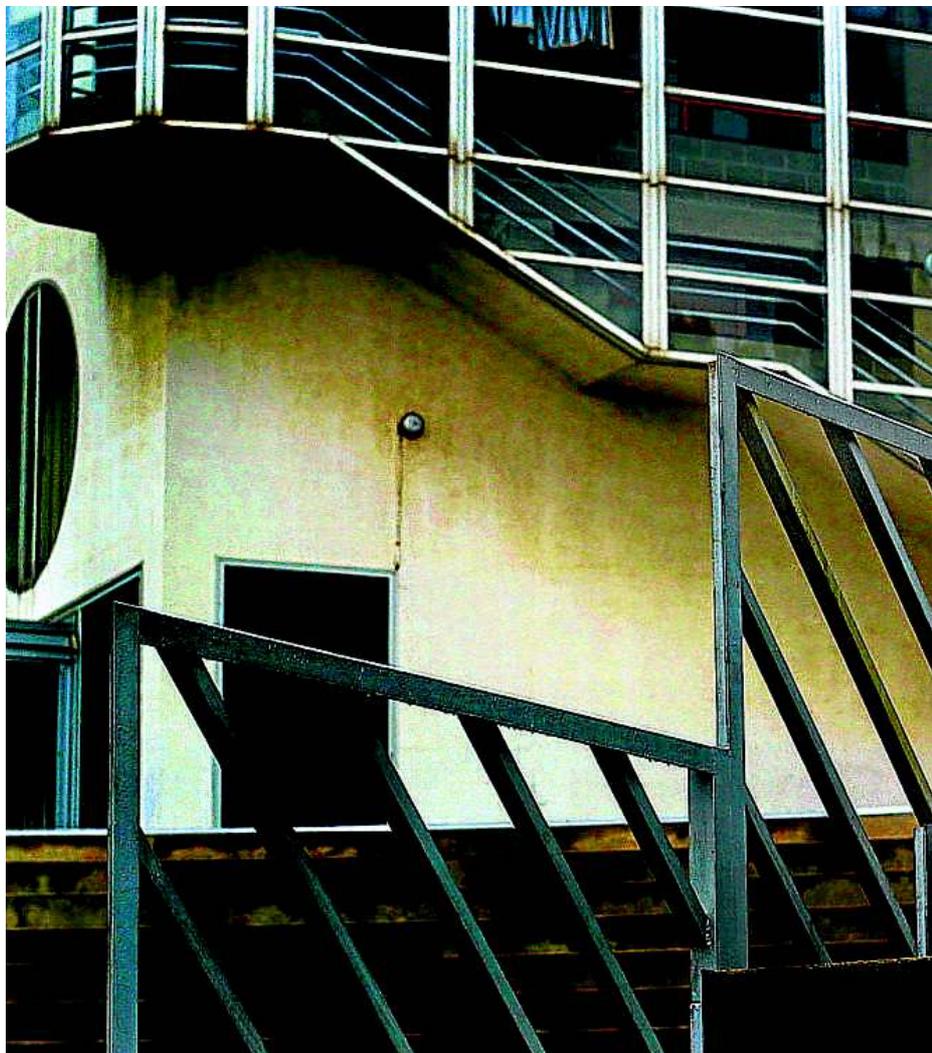
La capilla ardiente se instalará en el salón Sant Jordi de la Generalitat, entre las 13 y las 20 horas

lará a la una de la tarde -y hasta las ocho de la tarde- en el salón Sant Jordi del Palau de la Generalitat. La ceremonia religiosa tendrá lugar el sábado en la parroquia de Santa Teresa de Barcelona, presidida por el cardenal arzobispo de Barcelona, Lluís Martínez Sistach.

Hijo de padres obreros (nació

en una colonia textil de Ribes de Freser hasta que pasó a vivir en el pasaje Las Carolinas), Triadú estuvo vinculado a las principales empresas culturales del catalanismo: *Ariel*, *Serra d'Or*, la Institució Cultural del Centre d'Influència Catòlica, la escuela Thau, Òmnium Cultural, Edicions Proa o el Institut d'Estudis Catalans. En sus memorias cuenta el impacto que le produjo el bombardeo de Granollers y cómo al poco de acabar la guerra ya preparaba la creación de "grups salvadors". Él había conseguido el título de maestro a los 16 años, pero el nuevo régimen no reconocía los títulos republicanos. Tras el conflicto, se empeñó en acabar los estudios de Clásicas, complicados por una tuberculosis.

Josep Palau i Fabre le pasaba los versos de *Elegies de Bierville* que Carles Riba le enviaba desde el exilio a medida que los escribía, y Triadú eligió el modelo de Riba como baremo para recuperar la tradición literaria; es decir, rigor moral, enlace con los clásicos, severidad literaria, antifolklorismo, lucha por la cultura y un vivir sencillo, sin aspavientos. Una vara de medir que le hacía



preferir a Guillén y Cernuda sobre Carner y Lorca, lo que algunos carneristas, como Joan Ferraté, no le perdonaron, al creer que olvidaba su dimensión metafísica. En 1946, Palau i Fabre, Verrié, Romeu y él, entre otros, fundaron la revista clandestina *Ariel*, enfrentada al grupo Destino. Miembro del Front Nacional de

Catalunya, tras ser lector de catalán en Liverpool (allí se aficionó a la literatura inglesa), publicó en 1950 y 1951 dos antologías, una de cuentos y otra de poesía, un encargo de Cruzet para *Selecta*. En ellas puso en valor a Riba, Foix, Rosselló, Porcel, Espriu, Penucho, Palau, Calders y Rodoreda. Pero le valió el concono de Cas-

tellet y Molas, quienes publicaron a la contra una antología seleccionada desde el prisma del realismo social. Fue cuando salieron los epigramas que jugaban con el nombre de Triadú, "mal triador", "tria dur", mientras para sus seguidores era un faro irrefragable. "Què n'ha dit en Triadú?", era la pregunta para saber si un libro va-

ALBERT MANENT

era un personaje de una pieza que siempre supo aprovechar sus múltiples recursos como figura polivalente que era. Procedía de una familia humilde (su padre era portero de una fábrica), a pesar de que, trabajando, cursó la carrera de Filosofía y Letras, y en más de un aspecto se le puede considerar un *self made man*.

Joan Triadú pertenecía a una generación que fue decapitada por la Guerra Civil y, aunque él no fue al frente, a partir de 1939 tuvo que enfrentarse a una dura dictadura y persecución de la ca-

A. MANENT, autor de *Memòria personal, crònica d'una generació (1946-56)*

Un hermano mayor

talidad. Él recordaba que, en aquella triste universidad de posguerra, para reconocerse como catalanistas algunos estudiantes llevaban en la mano, por ejemplo, *Les estances*, de Carles Riba. Era la generación de Romeu, Tarradell, Triadú o Verrié que ya en 1946 se lanzaba a la aventura de publicar una revista cultural, *Ariel*, que acabó secuestrada por la policía. Dicha publicación consiguió, aparte de una presentación moderna y europea, prestar atención tanto al noucentisme como a la vanguardia.

Triadú, a pesar de su fama de

duro, y lo era cuando hacía falta, siempre fue un pragmático. Gracias a él, con el apoyo del abad Aureli Maria Escarré y de Jaume Vicens Vives, se montó la primera red de clases en catalán en los años cincuenta. No hay que olvidar su gran tarea a través de Òmnium Cultural. Paralelamente, y aprovechando todos los resquicios, Triadú organizó, en los años cuarenta, en Collsacabra, el certamen literario de Cantonigròs, que fue creciendo bajo el amparo del obispo de Vic, y donde había poetas, desde Carles Riba a Dionisio Ridruejo.

Gracias a Triadú, con el apoyo de Escarré y de Vicens Vives, se montó la primera red de clases en catalán

En aquellos años cincuenta, Triadú se forjó como crítico literario independiente y especialmente desde *Serra d'Or* tuvo ocasión de hablar de literatura catalana y de otras lenguas.

De profundas raíces católicas,

siempre tuvo un gran coraje. La policía le tenía fichado y le llamaba para preguntarle cualquier cosa; por ejemplo, cuál era el segundo apellido del canónigo Carles Cardó. A su tarea de animador de la enseñanza del catalán, hay que añadir la de fundador de la escuela Thau y uno de los primeros que trabajaron en el CIC.

En las últimas décadas, Triadú, ya jubilado, continuó su doble profesión de educador y de crítico literario, y publicó obras de memoria histórica, como un dietario de juventud, donde explica lo acontecido en la amarga posguerra, y *Memòries d'un segle d'or*. Quienes pertenecemos a la misma generación lo consideramos no sólo un amigo y maestro, sino un hermano mayor.

DETALLES DE LA VIDA Y OBRA DE JOAN TRIADÚ**Artur Mas**

“Un gran patriota que tenía a Catalunya en el corazón, que hizo muchísimo por los **movimientos educativos**”

CIC de Gràcia

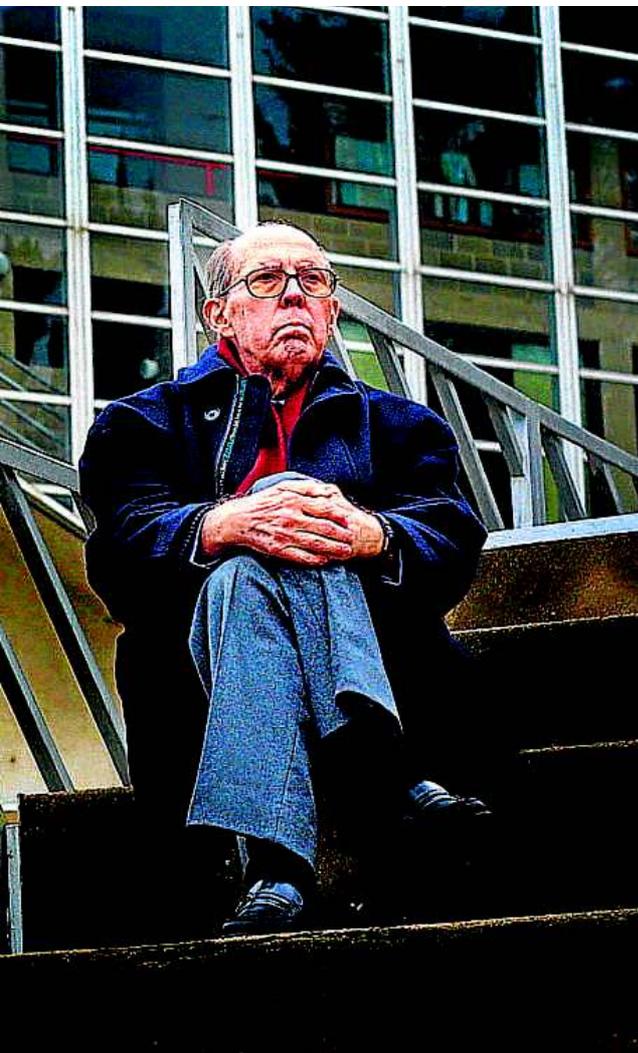
Ayer estaba previsto que Triadú asistiera a la **inauguración** de la sede del CIC en Gràcia

Obras

‘Endimió’ (poemas), ‘La literatura catalana i el poble’, ‘**Llegir com viure**’, ‘Una cultura sense llibertat’, ‘Per comprendre Riba’ (crítica)

Jordi Pujol

Triadú **enseñaba catalán** en su casa al que después fue presidente de la Generalitat



DAVID AIROB

lia la pena. Más tarde, cuando se le reprochó que no se diera el premio d'Honor de les Lletres Catalanes a Josep Pla, por su colaboración con el franquismo y su bilingüismo, Triadú replicó que “hubiera firmado el premio Nobel, pero no el Premi d'Honor, porque las bases exigen que hubiera tenido una continua defensa del

catalán”. También era conocido su poco aprecio por el llamado catalán light. Además de libros de crítica literaria, publicó poesía, cuentos y *Dies de memòria. 1938-40. Diari d'un mestre adolescent* y *Memòries d'un segle d'or*.



SIGA LOS ACTOS FUNERARIOS DE HOY EN LA WEB www.lavanguardia.es

AGUSTÍ PONS

Probablemente, la imagen superficial de Joan Triadú –la imagen que él mismo ha cultivado y que sus adversarios han amplificado– no se corresponda con la profundidad y complejidad de su legado intelectual. Cuando en 1950 apareció su polémica antología de poesía catalana contemporánea, en algunas revistas del exilio aparecieron caricaturas suyas con un pje que decía “Triadú-tria-dur”. Él nunca desmintió esta aseveración. Debajo de este adustez sabiamente manejada se escondía un personaje de aire británico y, por lo tanto, irónico, pero también testarudo y colérico. Y, quizás por encima de todo, se escondía un crítico literario ecléctico, sin otra obsesión que la de explicar la obra por ella misma. Es decir, y si me lo permiten, resguardada de las contaminaciones ideológicas que, en los años sesenta y setenta, parecían imprescindibles para entender el mundo –y para circular por el mundo intelectual– y que ahora duermen, herumbrosas, en el desván de la desmemoria. He aquí algunos de los autores extranjeros que fueron objeto de análisis por parte de Joan Triadú: Anna Akhmatova, W.H. Auden, Albert Camus, Ernst Jünger, Primo Levi, Boris Vian, Virginia Woolf, Marguerite Yourcenar –a quien conoció personalmente–, George Orwell, etcétera.

Si nos referimos a la literatura catalana, su contribución fue crucial para que, después del 1939, no quedáramos reducidos a un *patois*. Tres ejemplos. El es uno de los jóvenes de aquel momento que con más admiración siguen la obra de Salvador Es-

A. PONS, autor de la biografía *Joan Triadú, l'impuls obstinat*

Lo que quedará de Joan Triadú

priu. Da cobijo a su obra en la revista *Ariel* e interviene de forma decisiva en la edición de *Cementiri de Sinera*, que aparece el 1946. Además, Triadú es de los que esperan de Espriu una gran novela, y de una forma más o menos explícita así se lo plantea al

Debajo de su adustez se escondía un personaje irónico, pero también testarudo y colérico

poeta. Pero la gran novela, como sabemos, no llegará. Es también Espriu quien recoge en las páginas de su *Antologia de contistes catalans* (1951) textos de Mercè Rodoreda y Pere Calders. Son textos, en aquel momento, de difícil acceso, de manera que, para hacer posible su publicación, el antólogo ha de establecer contacto con los autores, en el exi-

Triadú nunca fue amado por el sanedrín intelectual que tantos años ha mandado en Catalunya

lio, o incluso con el padre de uno de estos, como en el caso de Pere Calders. Y, años más tarde, Triadú acoge en su modesto piso de Príncipe de Asturias a Baltasar Porcel cuando el argonauta de Mallorca aterriza en Barcelona dispuesto a comerse el mundo.

Pero Triadú no dispone de dos indispensables para poder ejercer su mandarín literario con la extensión y la profundidad que merecía. Triadú no dis-

pondrá jamás ni de plataforma universitaria ni de plataforma editorial. Otros las detentarán de forma conjunta y en régimen de oligopolio. Cuando en 1963 aparece *Poesía catalana del segle XX* de Josep Maria Castellet i Joaquim Molas parece que el crítico Triadú vaya a quedar definitivamente fuera de la historia. Él se limita, elegantemente a verlas venir, y escribe: “Es una lástima, en fin, que una crítica literaria tan aguda y tan documentada se haya sometido a un ensayo teórico de interpretación histórica – muy discutible, por cierto, pero esto ya es otra cosa – en lugar de utilizar los datos históricos, sociológicos y de toda índole, tal como debe hacer todo crítico que se precie, para explicar completamente la existencia plena de la obra literaria”.

Pero Triadú no quiso ser sólo un crítico literario. Quiso ser, y fue, un pedagogo y un promotor. En los años 50 organizó una inteligente red de clases de catalán que permitió que, cuando la mano de la dictadura no tuvo más remedio que abrirse, el país contara con decenas de profesores excelentemente preparados. Triadú fue también un personaje decisivo para que escuelas como el CIC y Thau se consolidaran y alcanzaran el prestigio académico que hoy, merecidamente, tienen.

Y como patriota catalanista, Triadú fue, entre otras cosas, uno de los mentores de Jordi Pujol. Reivindicaba las raíces populares del catalanismo no desde una posición intelectual, sino por pura tradición familiar. Esta posición también le alejaba de la izquierda elitista del país. Triadú nunca fue amado por el sanedrín intelectual que durante tantos años ha mandado en Catalunya.

Quizás por eso su herencia es tan fecunda.

JORDI AMAT

Fue ayer mismo. Joan Triadú, rozando los noventa, volvía a cumplir con uno de los principios que se impuso como crítico hace medio siglo: dar a conocer nuevos valores de las letras catalanas. Lo hizo en su día descubriendo a Jordi Sarsanedas o Baltasar Porcel, pionera es su reivindicación de *Incerta glòria* y fue clave en la rehabilitación de Calders o Rodoreda. Hasta el último momento ha sido un intérprete abierto a la literatura de su tiempo, de aquí y del extranjero. En su artículo de ayer, publicado

J. AMAT, investigador de la Unitat d'Estudis Biogràfics de la UB

Una lucha sin descanso

en las páginas culturales del *Avui* (su principal plataforma junto a *Serra d'Or*), la primera novela de Antoni Vives (*El somni de Farrington Road*) le servía para reflexionar sobre la Guerra Civil. Triadú, nacionalista pétreo, argumentaba que Catalunya fue el primero de los bandos enfrentados que perdió. La guerra, otra vez, todavía, como partida de nacimiento en un país devastado. Luchar sin descanso contra esa derrota, con firmeza y exigencia, fue el proyecto que guió su vida.

“De moment opressió, por, es-traperlo i contra el català”, anotó

en su dietario el 3 de octubre de 1939. “Em comprometo lliurement a treballar i, si cal, lluitar per la llibertat de Catalunya”, escribió en sus cuadernos semanas después. Desde los años 50, el arma principal con la que luchó este filólogo clásico fue la enseñanza de la lengua proscrita. Triadú dio clases de catalán en las aulas del CICF, en su propia casa, en Omnium Cultural y sobre todo en la escuela Thau, prestigiosa institución pedagógica que fundó. Esencial fue su formación de futuros profesores de secundaria. Pero sus primeras batallas las

Su principio como crítico fue dar a conocer nuevos valores de las letras catalanas como Sarsanedas o Porcel

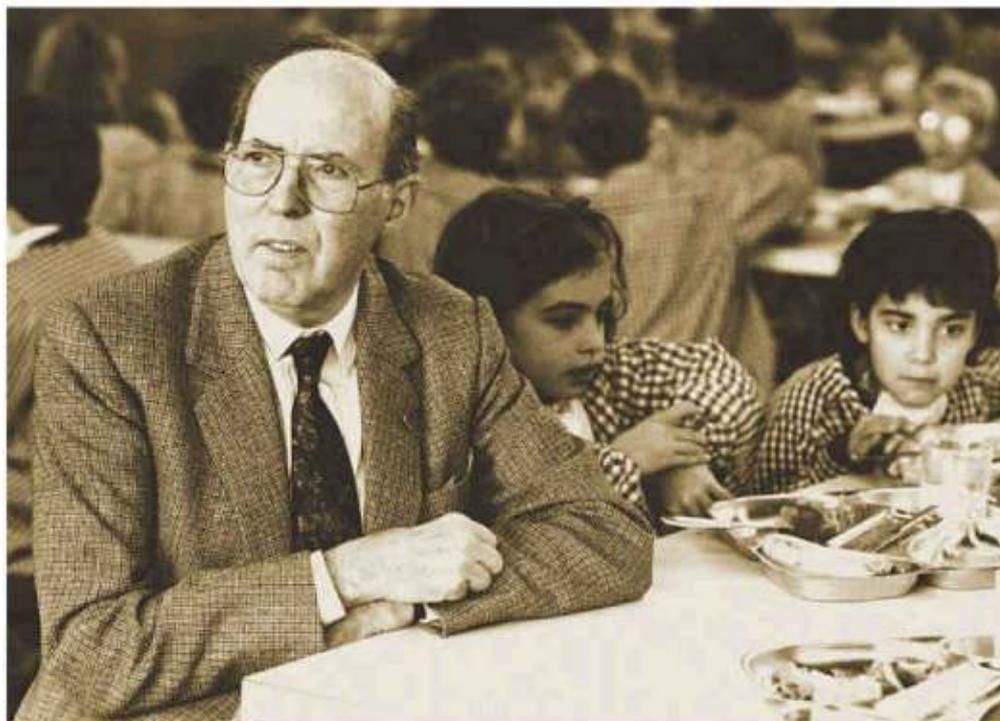
había dado antes, en lo más oscuro del invierno franquista, participando del frente clandestino de la literatura, introducido por su amigo Palau i Fabre y amparado por el magisterio moral de Carles Riba. “Em sento molt lligat a Ca-

talunya en aquesta hora de des-gràcia”, le confesaba Triadú por carta al exiliado Joan Coromines en 1950, “des d'allà faig tot el que puc”. Y lo que había hecho sobre todo fue proponer el primer cañon de la literatura de posguerra con dos antologías que marcaron época, *Antologia de contistes catalans* y *Antologia de la poesia catalana* (1900-1950).

“La roca és com la carn d'aquest país”, dice en las preciosas estampas de paisaje que integran su *Collsacabra*. La imagen vale para su generación. Sobre algunos pocos hombres duros como rocas aguantó nuestro país durante demasiados años. El tenaz Triadú, uno de los patriarcas de la nueva Renaixença, fue uno de ellos.



Muere una figura clave de la recuperación cultural catalana



ARCHIVO

En la escuela. Joan Triadú junto a un grupo de colegialas, en la escuela Thau, que fundó en el año 1963 como rama educativa de la Institució Cultural del CIC

Un amigo tenaz

JORDI PUJOL

Dos libros ayudan a comprender, no sólo la experiencia vital y la personalidad de Joan Triadú, sino también la evolución de Catalunya durante su vida, durante el periodo que va de la Guerra Civil a principios del siglo XXI. Son *Dies de memòria. 1938-1940. Diari d'un mestre adolescent*, y *Memòries d'un Segle d'Or*, publicado en el 2008. Una evolución en la que él siempre participó. Siempre fue un soldado de primera línea.

Maestro interino de primaria a los 16 años, en 1937, y profesor de catalán a partir de enero de 1938. Testigo por consiguiente del derrumbe de la Generalitat, de la democracia y de la "ciutat d'ideals que volíem bastir", como escribió Màrius Torres. Otro testigo del drama colectivo que acabó con el proyecto ambicioso e ilusionado que Catalunya había concebido.

Con Màrius Torres compartió no sólo la desilusión, también la enfermedad. La entonces muy te-

rrible tuberculosis. Eran años en que la desgracia se había cebado con Catalunya. Una desgracia de la que sólo, lentamente, podría ir recordando gente capaz de creer y de esperar más allá de toda esperanza.

Hombres de este temple los hubo. En todos los terrenos. Hombres tenaces. Resistentes. Obstacidos. Triadú fue un obstinado. Obstinado en el mejor sentido de la palabra. Lo fue militando clandestinamente en el Front Nacional de Catalunya. Lo fue en el campo de la literatura y de la cultura en general. Lo fue en la pedagogía. Lo fue en el de la acción cívica.

El resultado de esta acción se describe en el segundo libro, *Memòries d'un Segle d'Or*. En él Joan Triadú hace balance. Y resulta que el balance es positivo. Según él, brillante incluso en más de un aspecto.

En el momento crítico que Catalunya está viviendo cabe interrogarse sobre la rotundidad de la afirmación de Triadú. Más en aspectos no culturales que en los propiamente literarios, culturales y pedagógicos, que son los que él sobre todo analiza. Pero pa-

ra el conjunto de Catalunya -de la cultura a la política y la cohesión social-, una cosa es cierta. Indiscutible. Hemos sumado. Catalunya ha sumado. Y mientras se suma, y se suma en cantidad importante, y en activos de calidad, un país sale adelante. Puede que en algo reste, pero mientras suma tiene futuro. Y esto es la conclusión de "un segle d'or".

Triadú se va con este balance. Este balance de "feina ben feta". Un muy brillante balance, personal, pero también un buen balance colectivo. Que es lo que él valoraba. Un buen balance porque permite seguir luchando, no por una "ciutat d'ideals", utópica, pero sí por un país con conciencia colectiva, con identidad propia, con ansia de creatividad, con sentido cívico. Con ambición y autoestima.

Su legado nos lo permite, pero sobre todo su fortaleza, su tenacidad, su autoexigencia y la lección de su patriotismo; en una palabra, la enseñanza de su obra y de su vida nos transmiten la confianza, y al mismo tiempo el sentido de compromiso que la continuación de la tarea reconstructiva de Catalunya requiere.

Adéu a un personatge clau del panorama cultural català

Mor Joan Triadú, resistent de la cultura catalana

► Pioner dels cursos de català en la postguerra, va impulsar el CIC i Thau

► Va mantenir des dels anys 40 l'activitat de crític literari sense interrupció

ERNEST ALÓS
BARCELONA

En un plat de la balança, els seus esforços en la resistència cultural per salvar la llengua i la cultura catalana en els pitjors anys del franquisme. En l'altre, un caràcter «aspre i dogmàtic» que, segons el seu biògraf Agustí Pons, no li importava reconèixer i que va inspirar una vegada rere l'altra jocs de paraules entre l'última síl·laba del seu cognom i l'adjectiu *dur*. Dues cares segurament inseparables en temps en què calia tossuderia i convicció quan no heroisme. Com els que va viure Joan Triadú (Ribes de Freser, 1921), crític literari, activista cultural, militant nacionalista i pedagog, que ahir va morir a l'Hospital de Barcelona als 89 anys. La capella ardent s'instal·larà al Saló de Sant Jordi del Palau de la Generalitat avui, entre les 11 i les 20 hores.

Nascut en una família obrera de

Ribes de Freser, en el primer capítol de les memòries va situar l'origen de la seva rebel·lia als 5 o 6 anys, quan una monja no el va deixar anar al servei per haver-ho demanat en català i el va obligar a estar-se dret fins que es va orinar. Triadú explica que va sentir «ràbia» però per la seva pròpia passivitat. Una actitud en què no recuria mai. El seu insubornable sobiranisme no el va portar precisament al lament victimista: en les seves memòries no dubtava a qualificar el segle XX com, malgrat tot, el segle d'or de la cultura catalana.

PEDAGOGIA I LITERATURA // Habilitat com a mestre per la Generalitat republicana, l'exemple del pedagog Alexandre Galí el va marcar per sempre. Després de la guerra, l'amistat amb Josep Palau i Fabre a la universitat li va obrir també perspectives en el camp de la literatura. L'activisme cultural de Joan Triadú va ser precoç. Impulsor el 1944 del concurs literari de Cantonigròs, va ser un dels creadors de la revista literària *Ariel*, de l'Agrupació Dramàtica de Barcelona i el Primer Congrés de Cultura Catalana. Implicat al Front Nacional de Catalunya, després d'una estada acadèmica de dos anys a Liverpool va començar a deixar la seva empremta en la literatura catalana amb la seva polèmica antologia de la poesia catalana del 1951.

En el camp de la crítica literària (amb posteriors antologies i la seva tasca ininterrompuda a *Serra d'Or*

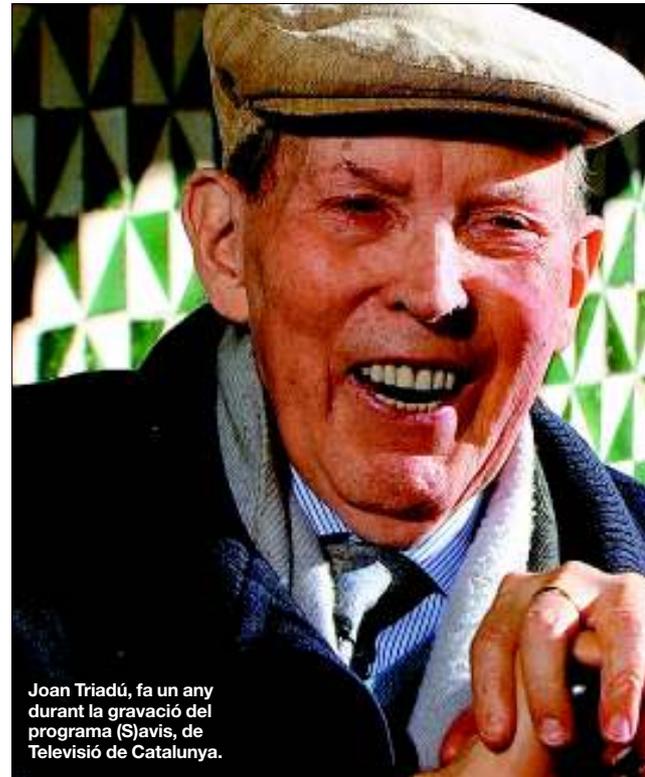
Hàbil i tossut

SALVADOR
Giner



Joan Triadú ha estat un home crucial en el manteniment de la dignitat moral de Catalunya en els decennis més difícils de la seva història recent. Fou defensor de la llengua durant els llargs anys de la seva persecució, en condicions que la gent jove o relativament jove d'avui no pot imaginar fàcilment. Defensà amb entusiasme constant la nostra acadèmia de les ciències i les humanitats, l'Institut d'Estudis Catalans. Treballà en condicions d'extrema dificultat amb habilitat, tossuderia i sense defallir. Només per les seves capacitats notables com a crític literari ja l'hauriem de recordar. A tot això cal també afegir-hi que les seves conviccions cristianes el van inspirar a consolidar un corrent de pensament dintre del catalanisme intel·lectual que mereix el més gran respecte. L'Institut d'Estudis Catalans se sent avui orfe d'un dels homes clau de la seva recent història.

President de l'IEC.



Joan Triadú, fa un any durant la gravació del programa (S)avis, de Televisió de Catalunya.

i *Avui*) es va produir el primer dels grans polsos entre el catalanisme d'arrel catòlica de Triadú i el d'inspiració marxista o llibertària. Davant de Triadú, el binomi Joaquim Molas-Josep Maria Castellet, igual que les iniciatives pedagògiques que Triadú va dirigir (les classes de català primer al CIC i després a Òmnium, la Institució Cultural del CIC i l'escola Thau) el van portar a clars enfrontaments amb el moviment Rosa Sensat, al qual va retreure l'aposta per l'escola pública, la càrrega ideològica d'esquerres, un presumpte escàs fervor pels cursos de català i els plan-

En les memòries es va ratificar en la negativa a donar a Josep Pla el Premi d'Honor

L'impuls obstinat

CARLES
Duarte



Hi ha personatges que són decisius en un moment determinat de la vida d'un país. No ho són pas perquè surtin cada dia als mitjans de comunicació, sinó perquè el fruit de la seva acció acaba incidint positivament en molts aspectes fonamentals: en la difusió de coneixements, en el desvetllament de la consciència, en l'adopció d'actituds i punts de vista... **Joan Triadú**, un home ètic i amb una visió espiritual del món, n'ha estat un cas evident.

L'impuls que l'ha empès a treballar amb rigor i amb ambició al servei de la cultura i l'educació no neix d'un projecte o d'unes aspiracions que es limitaven a l'àmbit personal. No es tractava només d'escriure una obra literària, de

posar en marxa un centre d'ensenyament... No, el veritable motor vital de **Joan Triadú** era una passió de reconstrucció, de normalització i de relançament d'un país ferit per la Guerra Civil, l'exili i el franquisme.

Catalunya necessitava tornar a creure en ella mateixa i necessitava afirmar-se i reivindicar-se no tan sols políticament, sinó, abans de res, cívicament i culturalment. Diverses generacions s'han enriquit amb el mestratge d'un **Joan Triadú** que els ha encomanat el sentit d'exigència i l'entusiasme constructiu. Les conviccions fermes i l'alè constructiu que els ha caracteritzat constitueixen per a molts dels dirigents culturals i polítics d'avui un revulsiu i ens ajuden a orientar la nostra part del camí.

Jo, que d'infant no tenia un nexe immediat amb el món de **Joan Triadú**, en rebia, però, el batec a les notícies que me n'arribaven per mit-

jà del professor que a l'associació de veïns Joan Maragall m'ensenyava a escriure en català o a les migrades classes de català que rebíem a l'escola. Era un món de resistència i d'afirmació que obria espais per a un autèntic redreçament que ja s'havia començat a desencadenar des de feia temps, sovint amb una implicació personal prou significativa de **Joan Triadú**, i que la mort de **Franco** faria esclatar amb tota la força que havien d'aportar la represa de la democràcia i el restabliment de la Generalitat i l'autogovern.

EDUCACIÓ I CULTURA // **Joan Triadú** solia identificar-se com a pedagog i era, a més a més, un escriptor i un crític d'un admirable talent i d'una indiscutible solidesa, que ha esdevingut un veritable model per la manera com encarnar un projecte de país, per la seva visió ordenadora i edificadora que em recorda el Noucentisme, perquè, lluny d'una concep-



► El 1959, portant el cos de Carles Ribera.

ció esquifida o individualista, s'ha fonamentat en un esforç d'examen crític de la realitat cultural amb la finalitat d'enfortir-la i de dur-ne a terme la sistematització necessària per facilitar-ne la pervivència i la transmissió.

Per a **Joan Triadú** han estat objectius certament principals la difusió de la creació cultural i del coneixement de les nostres arrels, la formació en els valors humanistes i la con-

figuració de xarxes i d'espais institucionals que siguin instruments de continuïtat i de futur. L'any 1993 **Agustí Pons** va posar a la biografia que va publicar de **Joan Triadú** un títol ben escaient, *L'impuls obstinat*, perquè és una expressió prou evocadora i representativa del tarannà que ha fet que la vida de **Joan Triadú** hagi estat tan fructífera.

Director de la Fundació Lluís Carulla.



ARCHIVO

son de catalán y los planteamientos antiautoritarios frente a la exigencia y autodisciplina.

En sus memorias, Triadú negó haber sido quien personalmente vetó a Pla para el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, aunque se reafirmó en la decisión de no concedérselo.

Ayer Albert Manent, con quien compartió durante años la sección literaria de Serra d'Or, recordaba que Triadú «era como crítico un hombre muy independiente, que empezó hablando de literatura catalana pero se dedicó mucho a comentar la novela internacional ya que se

había formado con muchas lecturas del exterior». En a hora de la muerte de Triadú, Manent destaca «la fuerza que dio a Triadú el apoyo de su mujer, Pilar Vila-Abadal» y sus hijos, la educadora Teresa Triadú y el abogado y *exconseller* Joaquim Triadú.

Por su parte, Joaquim Molas calificaba anoche a Triadú como «uno de los símbolos de una época difícil». «Hemos seguido caminos diferentes pero hemos coincidido y colaborado en muchas aventuras. Yo destacaría -añade Molas- la pasión por su tierra y la capacidad de trabajo y de lucha». ≡

Un pedagogo de referencia

FRANCESC
Torralba



La muerte de **Joan Triadú** nos ha dejado un poco más huérfanos. La última vez que coincidimos en un acto fue en la sala Joan XXIII de la Institución Cultural del CIC a propósito de la presentación de su excelente libro *Textos i pretextos de pedagogia*. Fue un acto memorable. En aquella misma sala, muchos lo habíamos escuchado impartir conferencias sobre literatura catalana cuando ejercía como docente en aquella institución que después dirigió durante muchos años.

No es fácil condensar en pocas palabras las múltiples facetas de **Joan Triadú**. El escritor y periodista **Agustí Pons** nos ha dejado una bella biografía, *Joan Triadú, l'impuls obstatat*, donde se perfilan las diversas caras de este *homenot*. Es conocida su faceta de activista en favor de la lengua catalana y de las libertades democráticas en contextos de persecución y de genocidio cultural contra Catalunya. Es, también, muy celebrada su dimensión de antólogo de poesía y de cuentos catalanes. Ejerció durante toda su vida la crítica literaria y su voz era escuchada por todas partes como un juicio de referencia.

También es obligado recordarlo como uno de los discípulos y estudiosos de **Carles Riba** y como el impulsor del Festival de Cantónigrós, que reunió a personajes esenciales de la cultura catalana del exilio, pero no se puede olvidar su dimensión de traductor del griego, de **Píndaro**, entre otros, y su pasión por la cultura inglesa, en particular por **Shakespeare**. Entre sus méritos quiero destacar la figura del pedagogo. **Joan Triadú** ha sido un



ARCHIVO

▶▶ Joan Triadú, dando clases veraniegas de catalán en Cantónigrós.

maestro de maestros. Se forjó como maestro siendo muy joven y en circunstancias muy difíciles. Lo explica en *Dies de memòria (1938-1940): diari d'un mestre adolescent*, que debería ser lectura obligatoria en nuestras facultades de Magisterio, sobre todo para paliar la amnesia colectiva que padecemos y para que las nuevas generaciones conozcan de qué subse-
lo venimos.

criterio y lo defendía razonadamente y con convicción.

Su filosofía de la educación no nace de la biblioteca, sino de las aulas y de la gestión y dirección educativa. Destacaba el valor de la persona y su libertad y, a la vez, una educación arraigada en el país y las tradiciones, sin complejos ni miedos, pero no cerrada en sí misma, sino cosmopolita y exigente. Entendía que el maestro debe amar a sus discípulos y, a la vez, les debe exigir todo lo que puedan dar de sí mismos. El don generoso es aquello que hace grande al maestro, sentencia en sus escritos. Su ideal educativo, difícil de definir, tenía un trasfondo estoico pero, a la vez, profundamente impregnado de humanismo cristiano. Fue un catalanista de piedra picada en tiempos de renunciaciones y un cristiano puesto al día antes del Concilio Vaticano II.

Su muerte nos deja un poco más huérfanos. Dice **Kierkegaard** que recordar a los difuntos es una obra de amor. En este caso es, también, un deber de justicia.

Presidente de la *Associació CIC*.

Nunca se sumó a las modas, ni a las literarias ni a las pedagógicas

Enseñó prácticamente toda la vida lengua y literatura catalana y su práctica docente tenía un estilo sobrio e irónico, poco dado a las hipérbolos, elegante en las formas y apasionado con aquello que explicaba. Apetecía escucharlo y hacía despertar el deseo de leer. Nunca se sumó a las modas imperantes, ni a las literarias, ni a las pedagógicas. Tenía su

EL RECUERDO

PUJOL: «UN MAESTRO DE CARÁCTER»

◊ El expresidente de la Generalitat **Jordi Pujol** recordaba ayer su amistad desde 1947, cuando él tenía 17 años y Triadú 26:

«Siempre lo he tenido como a un maestro en el sentido más amplio de la palabra: un maestro de conocimientos, que me explicaba muchas cosas sobre nuestra cultura, pero también un maestro de carácter». En sus memorias, Pujol recordó cómo lo visitaba en su casa de la calle Carolines, donde Triadú le prestaba libros y lo ponía en contacto con el grupo de la revista *Ariel*. «Me introdujo en el concepto de la excelencia (...) Yo le discutía si la excelencia no conducía a un elitismo separado de la realidad (...) me respondía que una cultura, si quiere ser respetada y tenida en cuenta, ha de producir obras ejemplares».

◊ Pujol destacó que la fuerte personalidad de Joan Triadú «ha muerto un hombre fuerte».



dijo ayer- y sus convicciones religiosas le convirtieron en «un rebelde desde el primer momento, pero no por gusto, sino porque se encontró en una situación antidemocrática, con una persecución de Catalunya en general, y de manera muy específica de nuestra lengua y cultura». Según Pujol, Triadú «no era rebelde pero lo tuvo que ser, como yo y como muchos otros, porque tenemos que decir no, como el *Diguem no* de Raimon, a esta injusticia, a esta voluntad de irnos ahogando poco a poco».

DESEARÁS VOLVER A VERLA MÀS DE **2.550.000** ESPECTADORES LA HAN VIERTO YA.

«DONDE LA IMAGINACIÓN Y EL CINE JAMÁS HABÍAN ELEGADO»

ORIGEN

CONSULTAR CARTELERA

Los domingos, con EL PERIÓDICO, el suplemento del motor

airbag

Ajuntament de Terrassa

TERRASSA NOVES TENDÈNCIES

VIII Festival Internacional de les Arts del Moviment i Multimediació

del 30 de setembre al 6 d'octubre de 2010

www.tnt.cat

TNT

www.terrassa.cat | 910 1 93 738 78 90



Joan Triadú, desde la trastienda de Cataluña

El pedagogo fallece a los 89 años

C. G., Barcelona

Quería miccionar, y con toda la inocencia así se lo dijo a la monja paulina. Sin entenderlo, le castigó de cara a la pared. Las lágrimas acabaron siendo tan calientes como la orina que le bajaba por las piernas. El delito es que lo había dicho en catalán en plena dictadura de Primo de Rivera. Tenía cinco años, pero quizá ahí se gestó el espíritu de lucha por la lengua y la cultura catalanas del pedagogo y crítico literario Joan Triadú, fallecido ayer en Barcelona a los 89 años.

Muchos trabajaron duro desde la trastienda cuando el franquismo. Él fue uno, si bien en su caso el escenario también era el comedor de casa, donde impartía clases de catalán, entre otros a un tal Jordi Pujol de 17 años sobre quien influyó más allá de lo gramatical. "Yo era nacionalista, catalán, demócrata y cristiano", recordaba en su *Memòries d'un segle d'or* (2008) de una época en la que se era franquista o comunista. Le irritaban ambas cosas.

No hacía nada más que lo que había empezado a los 16, cuando ya ejercía de maestro de catalán. Tenía un aire novecentista, serio y combativo que no abandonó nunca, ni el día de 1955 en que por escrito se dirigió a la que sería su mujer, Pilar Vila-Abadal: "Mi pasión es construir. La única cosa que no he sido capaz de hacer es una familia. He pensado y creo que tú me podrías ayudar a ello". De un ro-

mántico discutible, pero sincero, limpio, recto, directo.

Esos valores son los que había respirado en una familia obrera de Ribes de Freser (Ripollès), donde nació en 1921. Poco tardó en unir sus pasiones: literatura y reconstrucción cultural. Así, en 1946 fundaba la revista *Ariel* y se unía al Front Nacional de Catalunya. Empezaba una trayectoria que le llevó a tratar desde a Ventura Gassol y Josep Trueta a Carles Riba y Mercè Rodoreda, que le pidió que leyera una novelita "enterrada" que sería *La plaça del Diamant*.

Y es que Triadú ya era un crítico casi temible, que había sentido las nuevas jerarquías literarias en la polémica

Antologia de la poesia catalana (1951). También estaría en la trastienda de Òmnium Cultural, impulsando el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, que él recibió en 1992, pero nunca Josep Pla. Y eso, según la leyenda, por-

que él se oponía. "El Nobel, firmo, pero no el Premi d'Honor: las bases lo impedian", decía pensando en la actitud de Pla en la Guerra Civil.

La Creu de Sant Jordi (1982), la medalla de oro de la Generalitat (2001) y traducciones de Shakespeare y Píndaro jalonan un currículum que en su trayectoria pedagógica comportó la dirección de la Institución Cultural del CIC y la de la Escola Thau de Barcelona, de la que también fue fundador. "Donde mejor estoy es en una clase", solía decir. Tuvo la más grande: Cataluña.



Joan Triadú.

Sants espera l'obertura de les noves Arenes



Mor Joan Triadú, referent del català



Jordi Anguera, el secret de la roba feta a mida

Públic



www.publico.es

DIVENDRES
1 D'OCTUBRE DEL 2010

Hereu i Saura culpen el jutge de no haver desallotjat abans el banc

El magistrat diu que no el van advertir del perill que representava l'okupació durant la vaga

L. DEL POZO / J. MUMBRÚ
BARCELONA

El 29-S no va acabar en caure el sol. De fet, la polèmica pels aldarulls ocorreguts el dia de la vaga general al centre de Barcelona i que van provocar 43 detencions només acaba de començar i el desallotjament de l'exseu del Banc Espanyol de Crèdit està al centre del debat. Tant Interior com l'Ajuntament de Barcelona van defensar ahir la decisió dels Mossos d'Esquadra de desallotjar l'edifici el mateix matí de la vaga i van criticar que el jutge no hagués donat amb més rapidesa llum verda a l'operació. El magistrat, en canvi, va justificar-se dient que no havia estat advertit de la perillositat de l'okupació per part de la policia. Els okupants del banc, per la seva banda, insisteixen que l'entrada dels Mossos a l'edifici havia "estat il·legal".

Un atestat insuficient

"Si hagués estat pels Mossos, el desallotjament s'hauria produït el mateix dissabte", va dir Joan Delort, secretari de Seguretat de la Generalitat, que també va explicar que la denúncia del propietari de l'edifici no va arribar fins diumenge. Va ser llavors quan la policia



Els anticapitalistes cremant escombraries i contenidors durant la manifestació convocada pels sindicats el dia de la vaga general. EFE

→ PASSA A LA PÀGINA SEGÜENT

CRONOLOGIA

Una jornada de batalla campal al centre de Barcelona



PASSA A LA PÀGINA SEGÜENT →

> 7.40
Uns desconeguts molt ben organitzats tallen el trànsit de la travessera de Dalt posant pneumàtics al mig del carrer i cremant-los. Els bombers van apagar el foc.

> 12.00
Els piquets informatius de la vaga es concentren a la plaça Universitat. A pocs metres, a les 12.28, surt un grup de l'exseu del Banc Espanyol de Crèdit per formar barricades.



Construcció d'una barricada a la travessera de Dalt. GUILLEM VALLE

> 12.39
Els okupants de l'edifici del BEC van estar entrant i sortint de la casa. Els Mossos d'Esquadra van poder identificar membres que havien participat en anteriors okupacions.

Dos antiavalots el dia de la vaga general a Barcelona.

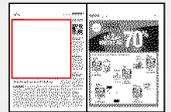
REUTERS



> 12.49
Al banc, la policia reconeix persones que havien estat a la Kasa de la Muntanya i del moviment okupa de Gràcia, alguns amb banderes de la CNT.



El cotxe de la Guàrdia Urbana incendiat. REUTERS



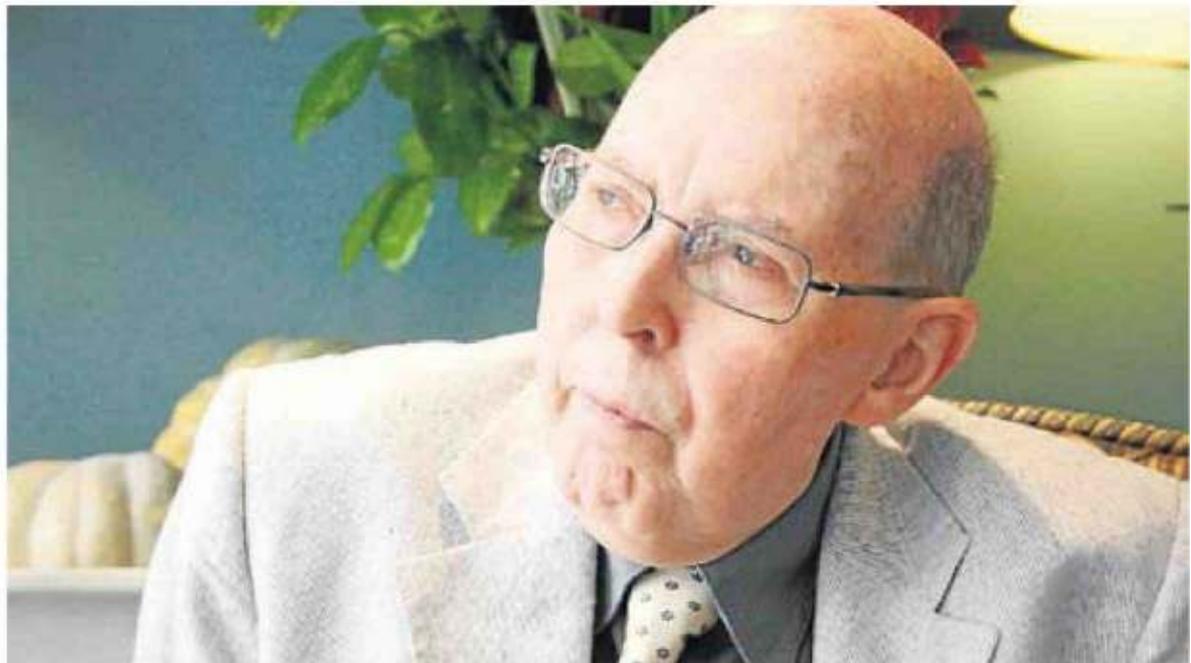
Mor Joan Triadú, referent de la cultura catalana al segle XX

Va ser una figura clau de la resistència cultural catalana durant el franquisme

PUBLIC
BARCELONA

El poeta, crític literari i pedagog Joan Triadú (Ribes de Preser, Ripollès, 1921) va morir ahir a Barcelona, segons va informar Òmnium Cultural, l'entitat que ell mateix va ajudar a crear. Triadú va ser un dels principals referents i defensors de la cultura catalana durant el franquisme. La seva dilatada producci3n va ser reconeguda amb els principals guardons culturals del país: el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, la Creu de Sant Jordi, el Premi d'Honor Jaume I o la Medalla d'Or de la Generalitat, "en reconeixement a la seva labor intel·lectual i com a impulsor d'institucions i publicacions catalanes". Avui, entre les 13.00 i les 20.00, s'obrirà la capella ardent amb les seves restes al Saló Sant Jordi del Palau de la Generalitat.

Nascut en el si d'una família obrera, Triadú es va formar com a professor de català i el 1939 va ingressar a la Universitat de Barcelona, on va estudiar filologia i es va llicenciar en llengües clàssiques. Entre el 1948 i el 1950 va exercir com a professor de català a la Universitat de Liverpool, a Anglaterra, des d'on va encetar una activitat de resistència cultural i política al Front Nacional de Catalunya, organitzaci3n política a l'exili que més endavant va ser legalitzada com a partit.



El literat i activista cultural Joan Triadú va morir ahir als 89 anys. ACN

Considerava el segle XX com un segle d'or de la literatura catalana

El Palau de la Generalitat acull avui la seva capella ardent

Triadú va ser un dels fundadors, amb noms com Josep Palau i Fabre, Josep Romeu, Miquel Tarradell i Frederic-Pau Verrié, de la revista *Ariel* (1946-1951), que pretenia fer una revisi3n del passat amb tot el rigor que calgués. Triadú deia que estava "entre l'avantguarda i la normalitzaci3n", atès que va ser, de fet, una eina cultural per mostrar allò que fos digne de ser revalorat de cara als més joves.

La implicaci3n pedag3gica de Triadú ja quedava palesa

en aquells anys. La seva tasca en aquest sentit el va portar a la fundaci3n de l'Escola Thau i a la direcci3n de l'Institut Cultural del CIC, a més de dedicar-se a la formaci3n de professors de llengua i literatura catalanes.

Una obra multidisciplinària

Triadú va cultivar la poesia, l'assaig, les traduccions, la crítica literària i les antologies. En la seva obra poètica destaquen títols com *Endimió* (1948) o *El Collsacabra* (1956) i en la tasca de traductor, les adaptacions

al català dels *Sonets* de Shakespeare o *Les Olímpiques*, de Píndar. Fa dos anys, va publicar *Memòries d'un segle d'or*, en què parla del segle passat com un autèntic segle d'or de la literatura catalana, malgrat la repressi3n franquista.

Políticament va estar lligat a l'expresident de la Generalitat Jordi Pujol, que sempre va reconèixer que Triadú va ser un dels seus referents. El seu fill, l'advocat Joaquim Triadú, va ser conseller del Govern. ♦



Mestratge sota la negra nit franquista

Perfil

FRANCESC VALLVERDÚ

Ahir al matí, després de llegir a l'Avui l'article de Joan Triadú *La guerra es desplaça lentament*, un enèrgic comentari sobre la novel·la d'Antoni Vives, he pensat, una vegada més, com ens pesa a tots els catalans de més de setanta anys la Guerra Civil. Com que en aquell moment no coneixia encara la seva mort, en saber-ne la notícia m'he quedat en blanc. Malgrat les nostres discrepàncies ideològiques, sempre he admirat Joan Triadú i l'he sentit com una persona molt pròxima. La nostra re-

lació sempre fou molt cordial, des dels primers seixanta, quan la Carme Vilaginés i jo fèiem de reporters i crítics a *Serra d'Or*, sota la seva tutela. Al llarg dels anys ja no ens vàiem tan sovint, però encara el recordo fa pocs mesos en un acte a l'Institut d'Estudis Catalans saludant-nos efusivament.

La primera vegada que vaig llegir el seu nom va ser el 1951. Jo tenia 15 anys i el neguit de llegir poesia. Sota la negra nit franquista començaven a aflorar algunes referències a les lletres catalanes. I aquell any algun diari (*El Correo Catalán? El Noticiero?*) es va fer ressò de les crítiques que rebia un jove antòleg que havia publicat dos

llibres polèmics: *Antologia de la poesia catalana 1900-1950* i *Antologia de contistes catalans*. No sé si vaig entendre del tot la polèmica i crec que, de fet, desfiguro una mica la realitat, perquè la informació més completa em va venir posteriorment. De tota manera, els seus llibres em semblaven tan llaminers que vaig convèncer el meu pare per comprar-los el dia de Sant Jordi.

Aquests dos llibres foren fonamentals per a la meua educació literària. Vaig descobrir uns poetes i uns contistes que m'han acompanyat tota la vida. Certament, en aquell moment no hi havia res més i les poques referències a la litera-

tura catalana que teníem al batxillerat s'acabaven amb Verdaguer o Maragall. Les antologies de Triadú encara avui m'impresionen per la tasca ingent que hi ha al darrere. Algú potser diria que dec a aquesta lectura el meu poc entusiasme per Carner i la meua admiració il·limitada per Riba. Però no m'he sentit mai desinformat.

Triadú ha estat un dels crítics de més ampli ventall del nostre país i, potser gràcies a la seva estada a Liverpool, sempre va estar al dia de les novetats literàries internacionals.

També podria recordar la seva participació en aquell projecte semiclandestí, el primer Congrés de Cultura Catalana

(1964), al qual uns quants *arrauxats* vam posar-hi tanta voluntat i tantes reunions nocturnes.

En els últims anys, Triadú ens havia ofert dos textos memorables: *Dies de memòria 1938-1940: diari d'un mestre adolescent* (2002), on apareix la realitat de la guerra com un trauma insuperable per a la seva generació; i *Memòries d'un segle d'or* (2008), una allau de records, potser no sempre ben enllaçats, però potents i que ja des del títol me'ls fa sentir meus.

Amb Triadú ha mort un dels intel·lectuals més europeus de la cultura catalana, un dels crítics literaris més potents del segle XX, un mestre fidel als seus principis i un ciutadà exemplar.

• ESCRITOR, SOCIOLINGÜÏSTA
I MEMBRE DE L'IEC

ÒBIT
Mor el pedagog i poeta de Ribes de Freser Joan Triadú ▶44

LLANÇÀ
El Club Nàutic ha de refer tot el port per danys a l'estructura ▶12

TRANSPORT
Un altre tren avariàt afecta el trànsit ferroviari a Girona ▶8



Diari de Girona

www.diaridegirona.cat

FAX 972 20 20 05 | 972 20 20 66 | AVE diari@diari.de.girona.es | ADREÇA PASSEIG GENERAL MENDOZA, 2. 17002. GIRONA | DIRECTOR (ORDI XARGAVÓ) NÚMERO 23.611

Aquest diari utilitza paper reciclat en un 80,5%

PREU 1,10€

Divendres
1 D'OCTUBRE DE 2010

FUNDAT EL 1889

Els pressupostos de l'Estat destinen només **12 milions** a la N-II entre Maçanet i Caldes

► **El TAV**, amb 402 milions, s'emporta la major part dels 615 que rebrà la província

► **La inversió** del Ministeri de Foment es reduirà un 24% a les comarques gironines

■ El pressupost de l'Estat a les comarques gironines per l'any 2011 es reduirà només un 5% respecte a aquest 2010, bàsicament gràcies a la inversió en el tren d'alta velocitat (TAV), que rebrà 402 dels 615 milions previstos per a la demar-

cació. En canvi, el desdoblament de la N-II entre Maçanet i Caldes rebrà només 12 milions d'euros, mentre que el tram nord, que s'està replantejant, només té assignades partides simbòliques, igual que el Tordera-Maçanet. ▶ 2 a 4

Les comarques de Girona conserven un miler de símbols franquistes

■ **ÉS LA SEGONA PROVÍNCIA DEL PAÍS AMB MÉS SIMBOLOGIA**

■ El Memorial Democràtic de la Generalitat elabora el primer cens de simbologia franquista, amb criteris científics i proposant-ne la retirada o la senyalització. ▶ 6

Masó posa banda sonora a una generació



El Cor de Teatre actua i canta en aquesta «biografia» de Masó.

► **«CONCERT TEMPESTIU» FA UN REPÀS EMOCIONAL A LA TRAJEKTÒRIA DEL DIRECTOR GIRONÍ AMB LES VEUS DEL COR DE TEATRE DE BANYOLES I MÚSICA DE DYLAN, ELS BEATLES I PAU RIBA** ▶ 41

El jutge imputa assassinat i profanació de cadàver al belga de Sant Pere

■ El jutge de Figueres que s'encarrega d'investigar la mort i esquarterament d'una dona belga a Sant Pere Pescador va enviar ahir a presó sense fiança el principal sospitós dels fets, un ciutadà belga de 40 anys. ▶ 13

A més a DdG

La Cambra de Girona preveu una sortida lenta i agònica de la crisi econòmica

■ La corporació empresarial gironina destaca la recuperació de les exportacions aquest 2010. ▶ 24

VAGA GENERAL

Els empresaris gironins consideren que l'aturada ha estat «inoportuna»

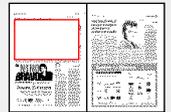
■ **ELS SINDICATS REITEREN QUE «VA SER UN ÈXIT»** MENTRE EL GOVERN OBRE LES PORTES A REINICIAR EL DIÀLEG AMB ELS AGENTS SOCIALS

► **ENTREVISTA** IGNACIO FERNÁNDEZ TOXO SECRETARI GENERAL DE CCOO

«La reforma laboral no admet pedaços, l'única opció és retirar-la» ▶ 26 i 27



Angel Blanch
Vine a veure l'estat aquest matí a l'espai gironès.



Adéu al poeta i pedagog de Ribes de Freser Joan Triadú

► Tot un símbol de la resistència durant la guerra i la dictadura, Jordi Pujol el recordava ahir com un «mestre» i en refermava la rebel·lia

GIRONA | AGÈNCIES/DDC

■ El poeta, pedagog i impulsor cultural Joan Triadú va morir ahir a Barcelona, als 89 anys. Triadú (Ribes de Freser, 1921) va ser un símbol de la resistència catalana del segle XX, especialment durant la Guerra Civil i la dictadura, època durant la qual es va dedicar a escriure i ensenyar en la clandestinitat. Davant la seva mort, el Govern català va presentar les seves condolences; també ho van fer Muriel Casals, la presidenta d'Òmnium Cultural; i l'expresident de la Generalitat, Jordi Pujol, que el va definir com «un gran mestre».

Triadú, nascut a Ribes el 1921, es va involucrar en la resistència cultural i política des del Front Nacional de Catalunya a Liverpool, on realitzava un lectorat. Va exercir com a poeta, traductor i mestre de crítics i assagistes, i va fer aportacions a la cultura catalana com el seu dietari *Dies de memòria 1938 - 1940*, *Memòries d'un segle d'or* o les seves antologies de poesia i contes en català.

Ja de molt jove es va dedicar a l'estudi de les llengües clàssiques

a la Universitat de Barcelona, i a la reestructuració de la literatura catalana després de la Guerra Civil. A partir de llavors es va erigir en defensor de la personalitat de Catalunya, una tasca que li va merèixer guardons com la Creu de Sant Jordi, els premis d'honor Jaume I i el de les Lletres Catalanes, o la Medalla d'Or de la Generalitat.

Triadú era membre emèrit de l'Institut d'Estudis Catalans, on va ingressar el 1979 en la secció de Pedagogia, i secretari tècnic d'Òmnium Cultural. En la seva trajectòria pedagògica, va dirigir la Institució Cultural del CIC i l'escola Thau de Barcelona, de la qual a més va ser fundador. A Girona, s'hi han van crear uns premis amb el seu nom (els Premis Literaris Infants i Juvenils Joan Triadú), que ell mateix va lliurar en vida.

Al llarg de la seva trajectòria va publicar una dotzena d'obres com crítics, antologies i traduccions. Entre les més importants hi ha *La poesia segons Carles viure* i *Llegir com viure*, a més de traduir sonets de Shakespeare.

Triadú també va tenir un im-

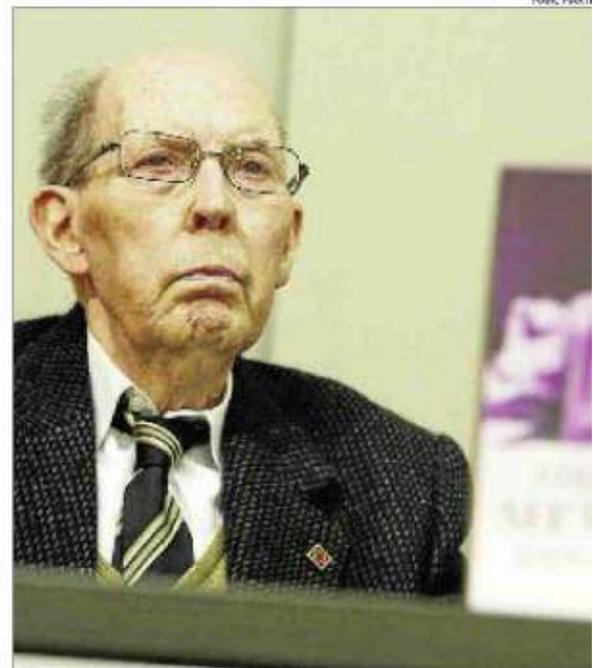
El govern de la Generalitat emet un comunicat de condol on el recorda com «un dels principals activistes» catalans

Triadú va fundar la revista «Ariel», va impulsar Òmnium Cultural i els premis Sant Jordi i d'Honor de les Lletres

La seva extensa obra abraça des d'assaig i crítica, fins a contes, antologies de poesia i traduccions de Shakespeare

portant compromís polític, en estar fortament lligat a l'expresident Pujol, que el considerava un dels seus referents i a qui Triadú impartia classes de català a casa. Ahir, el recordava com un «mestre» en coneixements i caràcter, tot fent esment de la rebel·lia en defensa de les seves conviccions.

Davant la seva mort, el Govern ha emès un comunicat en què destaca que va ser un dels «principals activistes» a favor de la cultura catalana durant els primers



Triadú, EN la presentació de «Memòries d'un Segle d'Or» el 2008 a Girona.

anys del franquisme. Una bona prova n'és que va fundar la revista *Ariel*, i que va ser un dels impulsors d'Òmnium Cultural, així com dels premis Sant Jordi i d'Honor de les Lletres Catalanes.

La presidenta d'Òmnium, Muriel Casals, va subratllar que Triadú era una autoritat per afirmar que «la literatura catalana és una de les millors d'Europa», tot re-

cordant com els dels que havien «de valorar a Shakespeare, però també els autors catalans».

Les restes de l'escriptor s'instal·laran avui al Saló Sant Jordi de la Generalitat, on estaran fins a les vuit del vespre perquè els ciutadans que ho vulguin puguin donar-li l'últim adéu. El president José Montilla rebrà els familiars de Triadú al migdia.



BARCELONA ■ IMPULSOR DE ÒMNIMUM CULTURAL Y SÍMBOLO DE LA RESISTENCIA DE LA POSGUERRA

Fallece a los 89 años el poeta y pedagogo catalán Joan Triadú

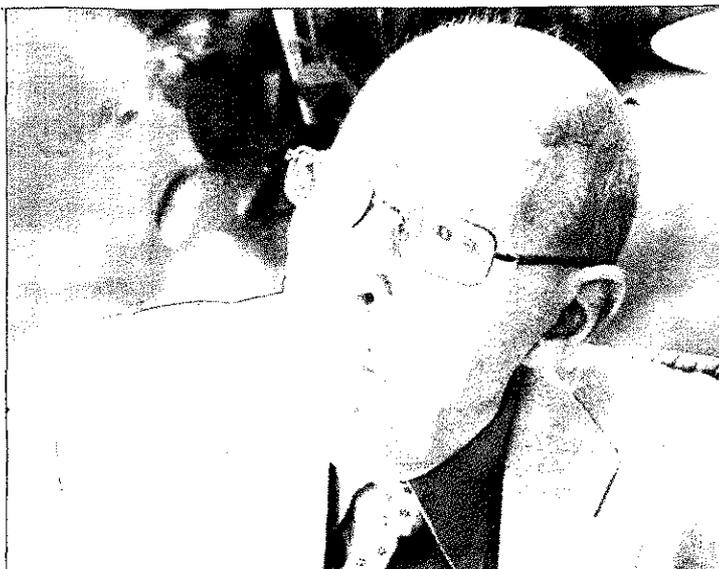
El escritor, pedagogo y crítico literario Joan Triadú falleció ayer en Barcelona a los 89 años, según informó la entidad Òmnium Cultural.

AGENCIAS

Los restos del escritor y activista cultural se instalarán hoy a las 13 horas en el Saló Sant Jordi del Palau de la Generalitat, donde permanecerán hasta las 20 horas para que los ciudadanos puedan darle el último adiós.

El Presidente José Montilla, recibirá a los familiares de Triadú al mediodía, cuando lleguen al Palau de la Generalitat para instalar la capilla ardiente, informó la administración catalana.

La Generalitat lamentó la pérdida de Joan Triadú en un comunicado en el que destaca que fue una persona «clave» en la recuperación cultural catalana durante la dictadura franquista, «convirtiéndose en uno de los principales activistas en este campo» desde la clandestinidad.



El escritor y activista cultural Joan Triadú fue reconocido con algunos de los más importantes galardones de la literatura catalana. FOTO: DT

Impulsor de Òmnium Cultural –entidad privada de Catalunya de carácter cultural y político–, Triadú fue reconocido con algunos de los más importantes galardones de la literatura catalana, como el Premio de Honor de las Letras

Catalanas (1992). Nacido en Ribes de Freser (Girona) en 1921, en el seno de una familia obrera, se formó como profesor de catalán, e ingresó en 1939 en la Universidad de Barcelona, donde se licenció en lenguas clásicas.

Triadú cultivó la poesía con títulos como *Endimió* (1948) y *El Collsacabra* (1956); el ensayo; la traducción al catalán de clásicos, como los *Sonetos*, de Shakespeare; la crítica literaria y firmó antologías de cuentos y poesía catalanes.

En 2008 publicó *Memòries d'un segle d'or*, volumen en el que defiende que el siglo XX representó un «siglo de oro» para la cultura catalana pese a la represión franquista. Triadú fue uno de los cofundadores de la revista clandestina *Ariel*, en 1946, y se convirtió en símbolo de la resistencia catalana de la posguerra.

Como pedagogo, Triadú dirigió el Instituto Cultural del CIC y la Escuela Thau, que también fundó. Además, se dedicó a la formación de profesores de lengua y literatura catalana.

Recibió la Cruz de Sant Jordi (1982) y la Medalla de Oro de la Generalitat (2001) «en reconocimiento a su labor intelectual y como impulsor de instituciones y publicaciones catalanas».



Muere Joan Triadú, uno de los pedagogos catalanes «clave»

El poeta, literato y crítico fallece en Barcelona a los 89 años y la capilla ardiente se instala hoy en el Palau de la Generalitat

Barcelona Un «gran maestro» y una figura «clave» en la recuperación cultural catalana durante la dictadura franquista. Así definieron ayer nume-

rosas personalidades del mundo político y cultural catalán al escritor, pedagogo y crítico literario Joan Triadú que murió en Barcelona a los 89 años. Sus restos se expondrán hoy en el Palau de la Generalitat y se podrá visitar el féretro para dar el pésame a la familia hasta las ocho de la tarde.

Triadú fue uno de los símbolos literarios catalanes sobre todo por su actuación desde la clandestinidad. Fue el impulsor de Òmnium Cultural y recibió los más importantes galardones de la literatura catalana, como el Premio de Honor de las Letras Catalanas (1992). Nació en el seno de una familia obrera en 1921 en Ribes de Freser (Girona), se formó como profesor de catalán, e ingresó después, en 1939, en la Universidad de Barcelona, donde se licenció en lenguas clásicas. Como poeta escribió *Endimio* (1948) y *El Collsacabra* (1956), además de traducir al catalán clásicos como los *Sonetos*, de William Shakespeare.

Nacido en Ribes de Freser, fue profesor de catalán e impulsó Òmnium Cultural

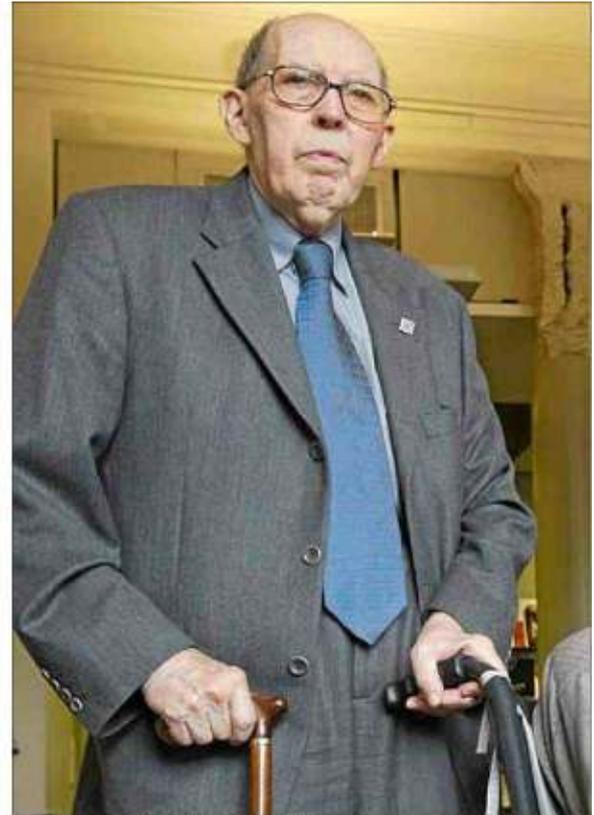
También hizo ensayos, crítica literaria y firmó antologías de cuentos y poesía catalanes. En 2008 publicó *Memories d'un segle d'or*, volumen en el que defiende que el siglo XX representó un «siglo de oro» para la cultura catalana, pese a la represión franquista.

Triadú fue uno de los cofundadores de la revista clandestina *Ariel*, en 1946 y ejerció de lector de catalán en la Universidad de Liverpool entre 1948 y 1960. Como pedagogo, dirigió el Instituto Cultural del CIC y fundó la Escuela Thau. Además, se dedicó a la formación de profesores de lengua y literatura catalana.

Sus trabajos y trayectoria le valieron numerosos galardones y, además del Premio de Honor de las Letras Catalanas, recibió la Cruz de Sant Jordi (1982) y la Medalla de Oro de la Generalitat (2001) «en reconocimiento a su labor intelectual y como impulsor de instituciones y publicaciones catalanas».

La Generalitat lamentó la pérdida de Joan Triadú destacando que fue una persona «clave» en la recuperación cultural catalana durante la dictadura franquista «convirtiéndose en uno de los principales activistas en este campo» desde la clandestinidad. El ex presidente de la Generalitat Jordi Pujol recordó la figura del poeta y pedagogo como un «maestro» de conocimientos y de carácter, así como su rebeldía en defensa de sus convicciones. Pujol recordó que era amigo de Triadú desde 1947, cuando él tenía 17 años y el poeta 26 y que siempre le enseñó «muchas cosas» sobre la cultura, lengua, historia y cultura catalana. «Hoy ha muerto un hombre fuerte como sinónimo de hombre potente, un hombre con convicciones, con fidelidades. Era como una roca fuerte, y en esto le ayudaba su carácter fuerte, un carácter que no se acomodaba» añadió.

La presidenta de Òmnium Cultural, Muriel Casals, también lamentó la muerte de Triadú y marcó que era un «maestro con el



El pedagogo, poeta y crítico Joan Triadú. / DOMÈNEC UMBERT

Destacó por su defensa del catalán como una de las mejores lenguas de Europa

que te puedes guiar» y que mantuvo el franquismo «la llama de la cultura catalana». Casals subrayó que Triadú afirmaba que «la literatura catalana es una de las mejores europeas» y que solía defender que tenían unos valores que había que querer.

El presidente de CiU, Artur Mas, dijo que Triadú era «una persona y un catalán de primerísima fila» y «deja muchas semillas, muchas que han crecido y otras que crecerán».

El director de la Institució de les Lletres Catalanes, Oriol Izquierdo, destacó que «recuerdo sus clases sobre literatura universal, en las que hablaba de las obras más remarcables del siglo XX, sin prejuicios y suscitando la curiosidad de los alumnos» además de enraizarlas «en la tradición catalana». El funeral se celebrará el sábado en la parroquia de Santa Teresa de Barcelona y será oficiado por el cardenal arzobispo Lluís Martínez Sistach.



Fallece a los 89 años en Barcelona el escritor y pedagogo Joan Triadú

■ Su capilla ardiente se instalará hoy en el Saló de Sant Jordi

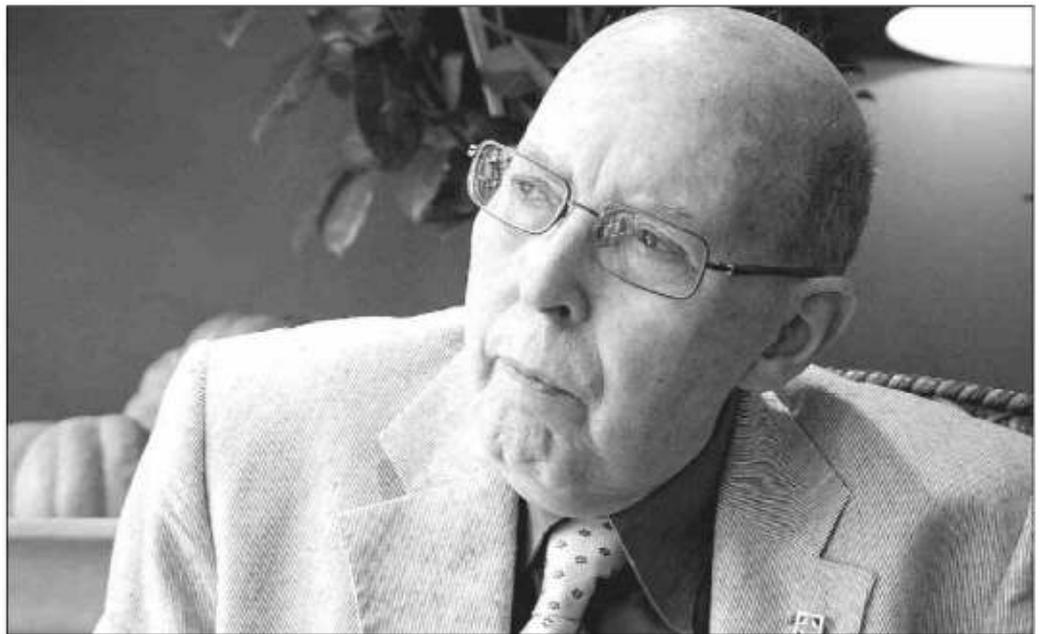
■ El Govern destaca el papel que jugó para la cultura catalana

■ BARCELONA

ACN

El escritor y pedagogo Joan Triadú falleció ayer en Barcelona a los 89 años a causa de una enfermedad. Triadú (Ribes de Freser, 1921) fue un activista de la cultura catalana desde las aulas y desde la crítica literaria, lo que le valió el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes y la Creu de Sant Jordi.

Triadú fue uno de los críticos literarios más destacados del siglo XX y un pedagogo muy respetado en el ámbito creativo. Licenciado en Filología Clásica, fue profesor de la Universidad de Liverpool y colaboró de forma habitual en *Serra d'Or*, *Ariel* y el *Avui*. Miembro del Institut d'Estudis Catalans y socio de honor de Òmnium Cultural, entidad de la que fue fundador, Triadú también publicó obras como *La poesia catalana de postguerra* y *La novel·la catalana de postguerra*. Su último libro fue *Memòries d'un segle d'Or*, en el que hablaba del siglo XX como un éxito para la cultura catalana. La capilla ardi-



ACN

Joan Triadú, que fue profesor de la Universidad de Liverpool, falleció ayer a los 89 años

de Triadú quedará instalada hoy en el Saló Sant Jordi del Palau de la Generalitat y estará abierta al público de 11.00 a 20.00 horas.

Las reacciones no se hicieron esperar al conocerse la noticia. El Govern de la Generalitat destacó el papel clave que Triadú jugó en el impulso de la cultura catalana

después de la Guerra Civil. El Govern de Catalunya también expresó su pésame por la pérdida de una de las figuras clave de la cultura catalana.

Pero no sólo el Govern habló de Triadú. También lo hizo Òmnium Cultural, entidad de la que formaba parte, por su "valiosa e ininterrumpida

aportación a la cultura y a la lengua catalana".

El presidente de CiU y candidato a la presidencia de la Generalitat, Artur Mas, definió a Joan Triadú como "un catalán de primera" y destacó el papel que jugó el crítico y escritor fallecido ayer a los 89 años para ayudar el talento en Catalunya.



EN RECORD D'UNA PERSONALITAT

Joan Triadú: un referent sòlid



JOSEP VALLVERDÚ
PREMI D'HONOR DE LES LLETRES CATALANES

Ha desaparegut una personalitat robusta de les lletres i de l'esperit. Joan Triadú era una sòlida roca en la nostra geografia cultural catalana.

De segur que se'n parlarà ara amb motiu de la seva mort. Havia fet una tasca enorme tant en el camp de la cultura literària, com en el de l'educació. Crític literari, lector infatigable amatent a tots els corrents, planejà la seva vida entorn dels ineludibles eixos que li marcaren els temps que li tocà de viure.

Als disset anys, a mitjana guerra civil, s'incorpora com a mestre elemental a Granollers, i en acabar-se les hostilitats torna a Barcelona, on decideix ingressar a la Facultat de Lletres i s'hi llicencia en Filologia Clàssica. Els anys són difícils per a la cultura catalana, reprimida, i Triadú es proposa de propagarla i enfortir-la. La malaltia pulmonar que el porta uns anys a Cantonigròs li permet llegir i escriure obra de creació i, a la llarga, fundarà en aquell racó muntanyenc els premis de Cantonigròs que duraran molts anys. A Barcelona crea, amb uns amics -Perucho, Tarradell, Verrié, Palau i Fabre-, la revista clandestina "Ariel", de crítica i divulgació literària, una joia en aquells temps de prohibició i persecució. Passà dos anys a Liverpool com a lector a la Universitat, i establí lligams amb Trueta i Bastista i Roca.

En tornar es proposa també crear mestres de català, perquè intuïx que malgrat la repressió la llengua sobreviurà i es necessitarà personal docent. És així que entrarà a la Delegació d'Òmnium Cultural i activarà la DEC, Delegació d'Ensenyament de Català. Paral·lelament esdevé un puntal del Centre multidisciplinari CSIC, i està amatent a les iniciatives que sorgeixen arreu de Catalunya. Per

exemple, seguí de prop les activitats del Sícoris Club a primeries dels seixantes, i hi donà, en una conferència, la primera notícia sobre Màrius Torres, poeta ignorat encara a Lleida. Les fornades de mestres de la nostra llengua actuaven ja arreu del país, i exercien en parròquies, centres de barri, excursionistes. Triadú impulsa una xarxa prou consistent d'ensenyants de la llengua. No era només un resistent cultural sinó algú que treballava positivament. La llengua seria la base primera per a la creació, poc després, d'escoles catalanes, de moment privades, a Barcelona, Igualada, Sabadell, Lleida. Ell personalment fundarà a Barcelona l'Escola Tau, que dirigirà sempre. Era membre de l'Institut d'Estudis Catalans.

Amb la vinguda de la democràcia arribaren també els merescuts reconeixements, Doctor Honoris Causa per la Universitat Ramon Llull, Premi d'Honor Jaume I, Creu de Sant Jordi, Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, Medalla d'Or de la Generalitat. Com a crític literari excel·lí per l'equanimitat, el bon criteri, i el refús de les ideologies i els apriorismes. Fou el primer a parlar de Mercè Rodoreda i de Pere Calders. Estigué interessat en tot el que es feia a Ponent, i coneixia els principals representants de la creació nostrada.

Escriví deu volums sia d'antologies de poesia o de poetes concrets, una del conte català, reculls de lectures crítiques; les més antigues d'aquestes obres han resistit el pas dels anys; traduí de l'anglès els Sonets de Shakespeare, i les Olímpiques i les Odes de Píndar del grec, i publicà centenars d'articles de crítica literària,

ineludibles per als estudiosos de demà. Darrerament dos volums, un de memòries i un altre sobre la força creativa del nostre segle XX foren premiades i celebrades. Les seves col·laboracions a la premsa han estat constants, recollides en volum moltes d'elles; el diari "Avui" li publica un article el dia mateix de la seva mort. Pedagóg per damunt de tot, féu pedagogia a les aules, en la formació de mestres, en la tasca crítica, en l'exemple ciutadà, personal, en la seva irreductible posició civil de català essencial.

Seguí de prop les activitats del Sícoris a principis dels 60 i hi donà una xarrada sobre Màrius Torres



Va fundar el Concurs Literari de Cantonigròs i va impulsar els poetes del Grup de Vic

Mor Joan Triadú, el savi de Ribes de Freser que va trobar la pau a Cantonigròs

Barcelona

Jordi Vilarrodà

La vida de Joan Triadú i Font va transcórrer entre tres llocs geogràfics de referència: Ribes de Freser, on havia nascut fa 89 anys; Cantonigròs, on va *renéixer* en la joventut després d'una greu malaltia i on va estiuajar durant mig segle, i Barcelona, on vivia habitualment. Tres coordenades vitals entre les quals es va teixir una vida dedicada a la cultura i a Catalunya, sobretot en la seva activitat com a pedagog i com a crític literari. Aquesta vida s'extingia a l'Hospital de Barcelona, dijous al matí, després d'haver-hi ingressat el dia abans.

La biografia de Joan Triadú té com a constant l'ensenyament: mestre des dels 16 anys, professor de català l'any 1938, llicenciat en Filologia i Lletres i director de la Institució Cultural CIC i de l'Escola Thau, dos referents en l'àrid panorama pedagògic de la postguerra. L'amor a la literatura és l'altre pal de paller de la seva trajectòria: una vintena llarga de títols de poesia, prosa, assaig i antologies, entre les quals l'*Antologia de la poesia catalana* (1951), que va fixar un canó literari en plena repressió de la llengua i la cultura. I a més, centenars de crítiques literàries que el van constituir com a referent d'exigència i qualitat ("Triadú tria dur", es deia) fins als nostres dies. Un i altre vessant no es podien separar del seu activisme en múltiples iniciatives de país, sobretot en els moments més difícils de la dictadura: la revista *Ariel*, la creació d'Òmnium Cultural, el Premi Sant Jordi de novel·la o el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes portaven l'empenta del seu impuls. També va presidir la comissió organitzadora del Congrés de Cultura Catalana i va participar en activitats clandestines del Front Nacional de Catalunya.

Cantonigròs va ser, justament, el lloc de confluència de tots els vessants de la personalitat de Joan Triadú. Va conèixer el poble "sense saber gairebé ni que existia", explicava en una entrevista a EL 9 NOU l'any 2001. Hi va arribar per ordre mèdica



Joan Triadú a la seva casa de Cantonigròs, envoltat de llibres, en una fotografia de 1999

Ribes de Freser, "el meu poble"

Ribes de Freser Els orígens de Joan Triadú a Ribes de Freser eren humils: el seu pare era treballador de Can Recolons, la fàbrica de filatura, i la seva mare feia feines de neteja a les cases. Tal com ell mateix explica en les seves *Memòries d'un segle d'or* (Ed. Proa, 2008), "vaig néixer una mica més amunt del portal de la colònia, en una de les cases de dos pisos que hi ha pujant a la dreta". De Ribes en va marxar ben jove, seguint un canvi de feina del pare, però sempre va portar el poble al cor. Per això explica, en les mateixes memòries, la il·lusió que va sentir quan l'any 1993 va saber que l'Ajuntament volia posar el seu nom a l'ampliació de les escoles, on



actualment es fa la secundària fins a 16 anys. El mateix Triadú, que parlava de Ribes sempre com "el meu poble", va fer gestions perquè la construcció fos possible. Tres anys després, el 1996, es van crear uns Jocs Florals escolars amb el seu nom, on anava sempre a entregar els premis: "Des d'aleshores, em sembla que no he faltat

l'any 1943, buscant aires de salut en la convalescència d'una tuberculosi, i aviat s'hi va vincular estretament. Des de llavors, va ser el seu lloc d'estiu, però molt més que això: "Hi vaig trobar la contemplació", explicava Triadú l'any 2008, quan se'l va nomenar fill adoptiu del poble. I la pausa per emprendre una nova embranzida, amb una vida per davant i les ganes de posar-la "al servei

del país". A Cantonigròs, passant un dia per davant de l'escola, va sentir que el capellà feia recitar als nens un poema de Verdader en català, un fet prohibitíssim arreu de Catalunya: "Vaig pensar que aquí es podien fer coses, perquè era una mena d'illa". Així va néixer el Concurs Literari de Cantonigròs, que des del 1944 fins al 1968 es va convertir en un dels principals actes de resistèn-

cia cultural a la dictadura. Des d'una petita vetllada literària organitzada per Triadú i Jordi Parcerisas, es va passar a un esdeveniment que reunia intel·lectuals d'arreu dels Països Catalans, sota el paraigua protector del Bisbat de Vic. Gairebé no hi ha cap nom rellevant de la literatura catalana de mitjans del segle passat que no hi hagués fet acte de presència. Des de Cantonigròs, Joan Tri-

Osona i el Ripollès lamenten la pèrdua

Vic

J.V./R.E.

El món polític i cultural d'Osona i el Ripollès ha lamentat la inesperada pèrdua de Joan Triadú que, malgrat la seva edat, havia continuat treballant fins a l'últim dia. Xavier Solà, regidor de Cultura de Vic, recordava que "la literatura catalana li deu haver impulsat molta gent a escriure i a ser crítics amb ells mateixos". Triadú va tenir una especial relació amb Vic, on la biblioteca principal porta el seu nom: "A ell li feia molta il·lusió, ha mantingut relació epistolar amb la seva directora i hi portava sovint gent de les seves escoles".

Ribes de Freser també ha sentit la pèrdua de Triadú. L'alcalde, Marc Prat, deia dijous que "avui és un dia molt trist pel nostre poble, però també pel país, que ha perdut una de les figures més rellevants del panorama literari català". Per aquest motiu, el consistori va decretar tres dies de dol, a comptar des de dijous. Prat va recalcar que Triadú "mantenia una estreta relació amb el poble, especialment amb el consistori i l'institut d'estudis secundaris que porta el seu nom". El president del Consell Comarcal del Ripollès, Enric Pérez, deia que "ha mort un ripollès il·lustre" i afegia que "Catalunya perd un gran referent cultural". Pérez va dir que "haurem d'agrair sempre més" l'activisme cultural de Triadú durant l'època del franquisme. Al Consell Comarcal, on se celebrava l'entrega de premis literaris Joan Triadú, "trobarem a faltar els seus discursos entranysables des de la vessant de pedagog", va dir Pérez, que va assegurar la continuïtat del certamen.

adú també va exercir el seu mestratge sobre els poetes del Grup de Vic, la generació sorgida del Seminari que va publicar una antologia poètica l'any 1951, símbol de la represa cultural del país. I el més important: arran de l'estada a Cantonigròs, Triadú va conèixer la que havia de ser la seva dona, Pilar Vila d'Abadal, un 21 d'agost de 1955 a Vidrà. "Allà va canviar la meua vida".



Fallece el pedagogo Joan Ramon Triadú

La capilla ardiente con los restos del autor se instalará hoy en la Generalitat

Víctor Fernández

BARCELONA-El poeta, pedagogo y crítico literario Joan Triadú murió ayer en Barcelona a los 89 años, según confirmó Òmnium Cultural, la entidad que él ayudó a poner en marcha. Los restos mortales del autor, quien recientemente publicó sus memorias, se instalarán hoy a la una de la tarde en el Saló Sant Jordi del Palau de la Generalitat, donde permanecerán hasta las ocho de la tarde para que aquellos que lo deseen puedan darle el último adiós.

El presidente catalán, José Montilla, será el encargado de recibir a mediodía a los familiares del desaparecido activista cultural, uno de los nombres más destacados de la residencia catalanista en los años del franquismo.

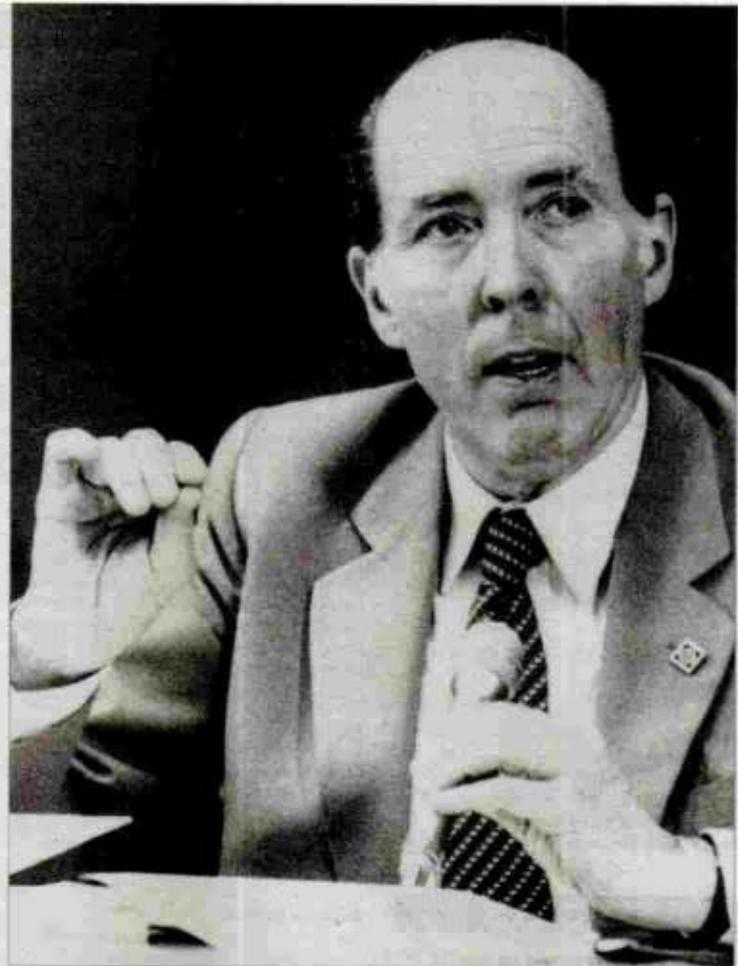
La Generalitat lamentó ayer la pérdida de Joan Triadú en un comunicado en el que destaca que fue una persona «clave» en la recuperación cultural catalana durante la dictadura franquista. «convirtiéndose en uno de los principales activistas en este campo» desde la clandestinidad.

Fue el impulsor de Òmnium

Cultural –entidad privada de Cataluña de carácter cultural y político–, Triadú fue reconocido con algunos de los más importantes galardones de la literatura catalana, como el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes (1992). Comprometido y controvertido, Triadú fue precisamente uno de los creadores de este galardón.

Nacido en Ribes de Freser (Girona) en 1921 en el seno de una familia obrera, se formó como profesor de catalán, e ingresó después, en 1939, en la Universidad de Barcelona, donde se licenció en lenguas clásicas. Triadú cultivó la poesía con títulos como «Endimió» (1948) y «El Collsacabra» (1956); el ensayo; la traducción al catalán de clásicos, como los «Sonetos», de Shakespeare; la crítica literaria y firmó antologías de cuentos y poesía catalanes. En 2008 publicó su autobiografía «Memòries d'un segle d'or», volumen en el que defiende que el siglo XX representó un «siglo de oro» para la cultura catalana pese a la represión franquista.

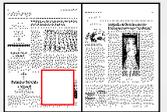
Como pedagogo, Triadú dirigió el Instituto Cultural del CIC y la



El desaparecido autor, Joan Ramon Triadú, publicó en 2008 su libro autobiográfico «Memòries d'un segle d'or»

Escola Thau, que también fundó. Además, se dedicó a la formación de profesores de lengua y literatura catalana.

El ex presidente de la Generalitat, Jordi Pujol, se refirió a Triadú como «un hombre fuerte como sinónimo de hombre potente, un hombre con convicciones, con fidelidades. Era como una roca fuerte, y en esto le ayudaba su carácter fuerte, un carácter que no se acomodaba».



Fallece en Barcelona el poeta y pedagogo Joan Triadú

Su capilla ardiente, hoy en el Palau de la Generalitat

Barcelona Europa Press

El poeta, pedagogo e impulsor cultural Joan Triadú falleció ayer en la capital catalana a los 89 años de edad, en el Hospital de Barcelona, según confirmaron a Europa Press fuentes cercanas a la familia. Triadú (Ribes de Freser, Girona, 1921) fue un símbolo de la resistencia catalana del siglo XX, especialmente durante la Guerra Civil española y la dictadura franquista, época en la que este crítico y pedagogo se dedicó a escribir y enseñar desde la clandestinidad.

Su labor como poeta le valió numerosos premios, entre los que destacan el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes (1992), la Medalla d'Or de la Generalitat (2001) y la Creu Sant Jordi (1982).

El Palau de la Generalitat acogerá hoy a partir de las once de



Triadú, con la Medalla d'Or de la Generalitat.

la mañana la capilla ardiente de Triadú. El presidente de la Generalitat, José Montilla, recibirá sobre las 10.30 de la mañana a los familiares de Triadú.

Luego, llegará el féretro del poeta y pedagogo y se abrirá la capilla ardiente, que permanecerá abierta hasta las ocho de la tarde.



Mor el poeta Joan Triadú

PALMA El poeta, pedagog i impulsor cultural Joan Triadú va morir ahir a Barcelona a l'edat de 89 anys a l'Hospital de Barcelona. Nascut a Ribes de Freser, Girona, Triadú fou un símbol de la resistència catalana del segle XX, especialment durant la Guerra Civil espanyola i la dictadura franquista, època en què es va dedicar a escriure i a ensenyar en la clandestinitat.

Al llarg de la seva vida, publicà una dotzena d'obres com ara crítiques, antologies i traduccions. Entre les més importants



destaquen *La poesia segons Carles Riba* (1954) i *Llegir com viure* (1963), a més de traduir sonets de Shakespeare i les *Olimpiques* de Píndar. La seva tasca

com a poeta li va valer nombrosos premis, entre els quals cal esmentar el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes (1992), la Medalla d'Or de la Generalitat (2001) i la Creu de Sant Jordi (1982). Joan Triadú és, a més a més, membre emèrit de l'Institut d'Estudis Catalans, on ingressà l'any 1979 en la secció de Pedagogia.

El Palau de la Generalitat de Catalunya acollirà avui des de les 11 hores del matí la capella ardent del poeta, que serà oberta fins a les 20 hores. • **Agències**



DEFUNCIONS DOL EN EL MÓN DE LA CULTURA

Mor Joan Triadú als 89 anys

Escriptor, pedagog i crític literari, va defensar amb fermesa la cultura catalana durant la dictadura franquista || Guardonat amb el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, va impulsar Òmnium Cultural

EFE

BARCELONA | L'escriptor, pedagog i crític literari Joan Triadú va morir ahir a Barcelona als 89 anys. Les restes de l'escriptor i activista cultural s'instal·laran avui a les 13.00 hores al saló Sant Jordi del Palau de la Generalitat, on seran fins a les 20.00 hores perquè els ciutadans que ho desitgin puguin donar-li l'últim adéu.

La Generalitat va lamentar la pèrdua de Joan Triadú en un comunicat en què destaca que va ser una persona "clau" en la recuperació cultural catalana durant la dictadura franquista i es va convertir "en un dels principals activistes en aquest camp" des de la clandestinitat.

Impulsor d'Òmnium Cultural, Triadú va ser reconegut amb alguns dels més importants guardons de la literatura catalana, com el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes (1992).

Joan Triadú, nascut a Ribes de Freser (Girona) el 1921, al si d'una família obrera, es va formar com a professor de català i



Triadú va dedicar bona part de la seua carrera a la preservació de la cultura catalana.

va ingressar després, el 1939, a la Universitat de Barcelona, on es va llicenciar en llengües clàssiques. Triadú va conrear la poesia amb títols com *Endimió* (1948) i *El Collsacabra* (1956); l'assaig; la traducció al català de clàssics, com els *Sonets* de William Shakespeare; la crítica literària i va firmar antologies de contes i poesia catalans.

Triadú va ser un dels cofundadors de la revista clandestina *Ariel*, el 1946; va exercir de lector de català a la Universitat de Liverpool (el Regne Unit) entre 1948 i 1950 i es va convertir en símbol de la resistència catalana de la postguerra.

Com a pedagog, Triadú va dirigir l'Institut Cultural del CIC i l'Escola Thau, que també va fundar. A més, es va dedicar a la formació de professors de llengua i literatura catalanes.

Els seus treballs i trajectòria li van valdre nombrosos guardons i, a més del Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, va rebre la Creu de Sant Jordi i la Medalla d'Or de la Generalitat.



HIPERACTIU I RIGORÓS ■ Joan Triadú va dedicar tota la vida a treballar per la cultura. Professor, mestre de crítics i impulsor de nombrosos premis literaris, Triadú va esdevenir un símbol de la resistència catalana del segle XX, sobretot durant la guerra civil i el franquisme. Els seus grans valors pedagògics i la seva defensa del català es van reconèixer amb premis com la Creu de Sant Jordi i la Medalla d'Or de la Generalitat

Les lletres catalanes perden el mestre Triadú

► El poeta, crític i pedagog, que va morir ahir als 89 anys, va deixar un llegat cultural immens i una obra de càtedra excel·lent

DAMIÀ VICENS | MANRESA

■ Joan Triadú va ser un dels escriptors que, com deia Espriu, ens han salvat els mots. Els mots, però, no l'han pogut salvar a ell. El crític i pedagog català va morir ahir al matí a l'Hospital de Barcelona, víctima de càncer, als 89 anys. L'incansable activista cultural va esdevenir tot un símbol de la resistència catalana del segle XX, essencialment durant la Guerra Civil Espanyola i la dictadura franquista, època en la qual Triadú es va dedicar a escriure i ensenyar en la clandestinitat. La capella ardent del qui ha estat un dels grans defensors de la llengua a Catalunya s'obrirà al públic avui, a partir de la una del migdia, al Saló Sant Jordi del Palau de la Generalitat. Abans, el President José Montilla rebrà els familiars del desaparegut.

Joan Triadú (Ribes de Freser, 1921), fundador de la revista Ariel (1946), va tenir una vida d'allò més activa des de les aules i participà en organitzacions dels Països Catalans com Òmnium (impulsor), l'Institució Cultural del CIC i l'escola Thau (director), el Consell Català de l'Ensenyament (fundador), l'Institut d'Estudis Catalans (membre emèrit) i el concurs de poesia de Cantonigròs (creador). La tasca d'aquest home tenaç i rigorós, hiperactiu i entusiasta, lúcida i implacable va rebre nombrosos reconeixements, com la Creu de Sant Jordi (1982), el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes (1992) i la Medalla d'Or de la Generalitat de Catalunya (2002). També era doctor honoris causa de la Universitat Ramon Llull.

Fill de pares obrers, Triadú, un cop llicenciat en Filologia Clàssica per la Universitat de Barcelona, va començar a exercir de mestre, nomenat per la Generalitat, fins que es va acabar la guerra civil. Durant el franquisme, va impartir classes de català i, més tard, va treballar com a lector de la Universitat de Liverpool. Precisament, va ser a Anglaterra -quan feia el doctorat- on es va involucrar en la resistència cultural i política des del Front Nacional de Catalunya.

Com a escriptor, va practicar regularment la crítica literària en català des del 1946. Triadú va publicar una vintena de llibres de diversos estils: crítica, antologies, estudis sobre Carles Riba i traduccions. En el vessant literari destaca com a autor de diferents estudis: *La novel·la catalana de postguerra* (Edicions 62, 1982) i *La poesia catalana de postguerra* (Edicions 62, 1985). Pel que fa a la resta de la seva obra, cal assenyalar títols com *Prudenci Bertrana per ell mateix* (Edicions 62, 1967), *Una cultura sense llibertat* (Proa, 1978) i *La ciutat dels llibres* (Proa, 1999).

A més, Joan Triadú, col·laborador habitual del diari Avui (ahir encara hi va sortir publicat un article) i de la revista Serra d'Or, va fer una labor important de traduccions d'autors estrangers, entre les quals cal subratllar clàssics com els *40 Sonets*, de William Shakespeare, i les *Olimpiques*, de Píndar. Els seus últims llibres van esdevenir autèntics exercicis de recuperació de la memòria històrica: *Dies de memòria 1938-1940* (2001) i *Memòries d'un segle d'or* (2008).



Triadú, una de les figures més representatives de la cultura catalana

Catalunya plora la mort de Triadú

► Nombroses institucions i personalitats dels Països Catalans van expressar ahir el seu condol per la desaparició de Joan Triadú. El Govern de la Generalitat va emetre un comunicat en què «lamentava» la desaparició del poeta i pedagog. Per la seva banda, el cap de l'oposició, Artur Mas, va declarar que «se'n va un català de primera», que «ha tingut una vida llarga i fructífera». Òmnium Cultural també va expressar el seu dol per la mort de Triadú i va destacar la seva vinculació «estreta» amb l'entitat des dels seus orígens. Des de l'Institució de les Lletres Catalanes també es va sentir «profundament» la pèrdua de Triadú. (p. v.)

REACCIONS



JOSEP M. ALOY
CRÍTIC LITERARI

« Per a mi, en el camp educatiu va ser tot un referent, un model a seguir, a més, era un crític excel·lent, extraordinari, un home molt dur, però al mateix temps molt elegant»



LLORENÇ CAPDEVILA
ESCRIPTOR

« Se'n va un dels estudiosos de la literatura més importants del segle XX i un referent de la literatura de la postguerra. Amb ell mor tota una generació»



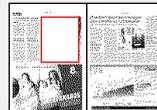
RAMON SEGUÈS
PRESIDENT ÒMNIUM SOLSONÈS

« A Òmnium, Triadú ha estat des de sempre una persona molt significativa; també cal destacar la seva gran resistència antifranquista i la seva tasca com a pedagog»



JORDI ESTRADA
PROFESSOR DE LITERATURA

« Quanta raó tenia Joan Triadú quant citant Mercè Rodoreda deia que les coses importants són les que no ho semblen. Era un crític d'una gran agudesa i finor»



MANÉ ESPINOSA

El president Montilla recibió solemnemente los restos mortales de Triadú junto a los hijos del poeta

Despedida a Joan Triadú en el Palau

CIUDADANOS ► El salón Sant Jordi del Palau de la Generalitat acogió ayer los restos mortales del pedagogo y crítico literario Joan Triadú, fallecido el jueves. El presidente de la Generalitat, José Montilla, recibió solemnemente el féretro y dio el pésame a su viuda, así como a sus hijos, Teresa y Joaquim, y a su nieto. Cubrían el ataúd una senyera y dos coronas de flores de la Institu-

ció de les Lletres Catalanes y Òmnium Cultural, instituciones a las que estuvo vinculado. Además de numerosos ciudadanos, por la capilla ardiente pasaron personalidades de la política, la cultura y la sociedad civil catalanas, que destacaron el compromiso de Joan Triadú con Catalunya, además de su papel en la resistencia cultural del país. Entre ellos, el presidente del Parla-

ment, Ernest Benach; el líder de CiU, Artur Mas; el ex presidente de ERC, Jordi Carbonell; el vicepresidente primero del Parlament, Higiní Clotas; el director del Palau de la Música, Joan Llinares; la presidenta del Orfeó Català, Marióna Carulla, o el poeta Carles Duarte. La misa, hoy en la parroquia de Santa Teresa (Via Augusta, 68) a las 12 horas. / Redacción



Mestre de lectors

ORIOI

Izquierdo

DIRECTOR DE LA INSTITUCI3N
DE LES LLETRES CATALANES



Joan Triadú, mestre i activista cultural, traductor i ant3leg, cr3tic literari, t3 una obra literària pr3pia breu i notable. M'agrada retornar a l'exquisit *El Collsacabra*, unes notes de paisatge geogràfic, humà i literari que, publicades en edici3n de bibli3fil el 1956, ens descobreixen un observador atent i delicat. Però si hagu3s de remarcar dues qualitats de **Joan Triadú** potser en destacaria la tossuderia i el sentit de la responsabilitat.

Em sembla que devia ser per tossuderia que, despr3s de l'experi3ncia traumàtica de la guerra i en ple drama de la dictadura, va decidir tenir confiança en el futur del pa3s i dedicar-se de ple, com a mestre i com a escriptor, a fer-lo possible. Aques-

ta confiança el va dur a professionalitzar-se com a lector fins a fer de la cr3tica literària un dels seus oficis. I segur que va ser per tossuderia que va exercir-la sempre en la nostra llengua, des de les publicacions m3s marginals o clandestines quan no n'hi havia d'altres, des de Serra d'Or i l'Avui principalment despr3s.

Era sens dubte per sentit de la responsabilitat que la seva mirada exigent -que ho era, i molt- es tradu3ia

Joan Triadú ens va parlar de Proust, Joyce, Kafka, llançant-nos a l'aventura de llegir-los

sempre, en les seves intervencions p3bliques, en elogi i cr3tica constructiva. Triadú va posar en pràctica el principi que del que s'ha de parlar malament m3s val no parlar-ne. I aix3 no per cofoisme o per cap mena de complex, sin3 tot al contrari.

Perqu3 l'espai 3s escàs i el temps 3s breu i m3s val no malbaratar-los. I perqu3 la cr3tica negativa potser d3na molta notorietat al cr3tic per3, en canvi, no aconsegueix fer gaires lectors. M3s aviat els retreu de llegir, i aix3 un mestre no s'ho pot permetre. I una cultura fràgilitzada, com ho era i en tants aspectes encara ho 3s la catalana, tampoc.

Vaig tenir la sort, al final del batxillerat, d'assistir a les classes de **Joan Triadú** sobre literatura universal. Ens va parlar de **Proust**, de **Joyce**, de **Kafka**, sense prejudicis i encuriosint-nos, empenyent-nos a llançar-nos a l'aventura de llegir-los. I ens en parlava sense deixar de tenir clavades les arrels en la pr3pia tradici3n literària, a la qual tamb3 ens obria la porta i que ens ensenyava a valorar.

Era mestre i sabia exercir el seu mestratge. A ell, mestre de lectors, tot el nostre reconeixement. ≡



EDITORIAL

Joan Triadú, una vida per Catalunya

No va ser exclusivament un intel·lectual: no ho va poder ser. Les circumstàncies del país i el fet d'haver hagut de suportar tots els anys de la doble dictadura que va patir Catalunya no el van deixar dedicar-se únicament a les tasques que més s'estimava: la literatura i l'ensenyament. Per aquest motiu en els obituaris no vam poder parlar només de la seva idea de la literatura catalana, plural i cosmopolita, sinó de tots els treballs pel redreçament d'un país destruït per la guerra, amb una generació d'exiliats i una cultura prohibida, que es va haver de reorganitzar en la clandestinitat. Impossibile resumir les iniciatives en què va participar, però per condensar-ho hem de dir que la Catalunya actual no s'entendria sense el seu llegat: el de la cultura, la poesia, la pedagogia i la tradició. Triadú va ser un dels homes que van haver de començar de zero, amb molts dels grans cervells exiliats o muts. I des de les petites iniciatives va aconseguir preservar un imaginari que no sé si posteriorment hem sabut amplificar prou. En relació amb la seva professió com a docent, en diferents entrevistes i als seus llibres autobiogràfics, Triadú va declarar que "una escola no és una empresa –amb tots els respectes–, és més aviat un temple". Des d'aquesta sacralització va viure també en comunió amb la literatura i l'esperit d'una Catalunya malferida. Des dels primers dies de la fundació de l'Avui, Triadú hi va col·laborar com a crític literari. Dificilment va donar la seva opinió sobre aspectes polítics o religiosos, que també el preocupaven. Tota la reflexió anava dirigida cap al debat intel·lectual, la crítica literària i l'encaix de la nostra literatura dins el panorama global. Joan Triadú era un home del poble que va reconstruir una literatura mentre ens construïa ell mateix. En alguna ocasió ens havia comentat que era feliç quan llegia un llibre, escrivia un article o feia classe amb els seus alumnes. Inspirava respecte i afabilitat. Era un home fidel, que irradiava proximitat i cultura. Hem perdut un referent, un mestre i un amic.



'Catalan Mad Men'

Toni Aira



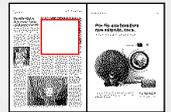
Periodista

M'explico. Mad Men, la sèrie de moda. Bé, una d'elles. I més concretament, una que no emet cap televisió en obert a Catalunya. Però, coses de la societat del futur que ja és present, internet per a molta gent ja hi posa la resta. Ens enllaça amb Atlàntic enllà. On sigui enllà. I aquesta sèrie ambientada a cavall dels anys cinquanta i seixanta del segle passat ens parla d'uns publicitaris amb molta elegància, que treballaven a Madison Square i que alguns coetanis seus perceïen segur com a bojos -mad, en anglès-.

Corbates estretes, vestits sempre pulcres, gent teòricament boja. I he fet enllaç. Els adeptes al règim franquista, allà pels anys cinquanta seixanta, devien pensar: "Són bojos, aquests catalans".

Aquesta setmana ens ha deixat Joan Triadú, un d'aquells *catalan mad men* que tan desconcertaven els partidaris d'aplicar el burca a l'intel·lecte i a la democràcia. Un d'aquells beneïts bojos amb aire anglosaxó que van mantenir la flama de l'esperança. Una generació d'homes i dones en aparença fràgils, sense histrionismes, que van fer possible que el país resistís.

Com mai abans, el passat ens assenyala el futur immediat que serà, i el present que ja ben bé hi és. Allò que fa cinquanta anys defensaven els Triadú, i que molts no entenien, es confirma, no només que no ha passat de moda, sinó que una nova generació ha vist clar que és el més avantguardista que es pot fer en el present. La defensa desacomplexada d'uns ideals, d'un país, d'un futur cada dia més a l'abast. Mestre Triadú, pot descansar en pau.



ANTONIO MORENO

Último adiós a Triadú. Personalidades del mundo de la política y de la cultura dieron ayer su último adiós al pedagogo, escritor y poeta Joan Triadú, fallecido el jueves a los 89 años. La capilla ardiente con los restos mortales de Triadú estuvo abierta toda la tarde en el Palau de la Generalitat. El president Montilla recibió a los familiares, entre ellos sus hijos y su nieto, que permanecieron junto al féretro.



BARCELONA ■ FALLECIDO A LOS 89 AÑOS

El mundo de la política y la cultura despide a Joan Triadú

Personalidades del mundo de la política y de la cultura dieron ayer su último adiós al pedagogo y escritor poeta Joan Triadú, fallecido el pasado jueves a los 89 años.

EFE

La capilla ardiente con los restos mortales de Triadú estuvo abierta en el Salón Sant Jordi del Palau de la Generalitat desde las 13 horas hasta las 20 horas de ayer.

El presidente de la Generalitat, José Montilla, recibió a los familiares, entre ellos sus hijos Joaquim y Teresa, y su nieto, que llegaron al Palau de la Generali-

tat junto al féretro. El crítico literario, activista cultural y militante nacionalista nacido en Ribes de Freser en 1921 estaba cubierto por una bandera catalana y una rosa sobre el féretro, escoltado por dos coronas de flores de dos de las instituciones en cuya fundación participó, la asociación catalanista Òmnium Cultural y la Institució de les Lletres Catalanes.

Precisamente, entre los primeros asistentes a la capilla ardiente se encontraba la actual presidenta de Òmnium Cultural, Muriel Casals.

Políticos como el líder de CiU, Artur Mas, destacaron de Triadú que era «un hombre de primerí-



► José Montilla y Ernest Benach, con los hijos de Joan Triadú, Joaquim y Teresa. FOTO: EFE

sima fila, un catalán de primera división».

También desfilaron por la capilla ardiente políticos como el presidente del Parlament, Ernest Benach, el poeta Carles Duarte, o la presidenta del Orfeó Català-Palau de la Música, Marióna Carulla.

El funeral tendrá lugar hoy en la parroquia de Santa Teresa, ofi-

ciado por el cardenal de Barcelona, Lluís Martínez Sistach.

La obra de Triadú comprende una veintena larga de títulos, entre ellos *Antología de la poesía catalana (1900-1950)*, *Antología dels contistes catalans (1850-1950)* y *La poesia catalana de postguerra*. Triadú también hizo traducciones de autores extranjeros, escribió ensayos sobre autores ca-

talanes y gran cantidad de críticas y artículos.

Ganó el Premi d'Honor Jaume I (1982) y el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes (1992). También se le concedió la Creu de Sant Jordi y la Medalla d'Or de la Generalitat (2001), «en reconocimiento a su labor intelectual y como impulsor de instituciones y publicaciones catalanas».

EPIGRAFE INFORMACIO

Catalunya diu adéu al pedagog Joan Triadú

BARCELONA | EFE/DdG

■ El Palau de la Generalitat va acollir, al llarg de tot el dia d'ahir, les restes mortals del pedagog i crític literari Joan Triadú, mort als 89 anys. El president de la Generalitat, José Montilla, va ser l'encarregat de rebre les despulles de l'escriptor i activista cultural de Ribes de Freser. Per la capella ardent hi van desfilar multitud de ciutadans anònims, i personalitats destacades de la política i la cultura.



La capella ardent de Joan Triadú es va situar al palau de la Generalitat.



La capella ardent de Joan Triadú, ahir al Palau de la Generalitat ■ ROBERT RAMOS

Familiars i amics acomiaden el pedagog, crític literari i agitador cultural Joan Triadú, mort dijous als 89 anys

Adéu, mestre

V. Gaillard
BARCELONA

El Palau de la Generalitat va acollir ahir la capella ardent del pedagog i crític literari Joan Triadú, mort dijous a l'edat de 89 anys. Diferents personalitats del món cultural i polític van dir el seu darrer adéu a l'intel·lectual, entre les quals el president de la Generalitat, José Montilla, que va rebre el fèretre al migdia, així com el líder de CiU, Artur Mas, que va recordar Triadú com "una persona de les que deixen empremta". "Era un català de primeríssima fila, molt compromès amb el país i la cultura", va dir. Per la seva

La frase

“Va ser una peça fonamental en la resistència cultural del país”

Jordi Carbonell
EXPRESIDENT D'ERC

banda, Jordi Carbonell, expresident d'ERC, va recordar-lo com "una peça fonamental en la resistència cultural del país".

El president del Parlament, Ernest Benach, i el vicepresident primer, Higin Clotas, també van visitar al matí la capella ardent, mentre que a la tar-

da ho van fer els presidents Jordi Pujol i Pasqual Maragall, que va coincidir amb l'alcalde Jordi Hereu.

A banda de les autoritats, també van voler retre el seu darrer homenatge a Triadú personalitats del món de les lletres, com les escriptores Marta Pessarrodona i Maria Barbal, i alguns exalumnes de l'escola la Thau, que Triadú va fundar. "Quan venia a l'escola per Sant Jordi feia discursos en què tothom s'hi trobava, des dels més petits de 3 anys fins als més grans de 16", recordava Alba Vidal, exalumna del centre de Sant Cugat. "Era molt conscient de la dificultat d'ensenyar, però

mai va llançar la tovallola", va opinar Àngels Ponsa, expresidenta de l'AMPA del mateix centre. "És una gran pèrdua, i el problema és que no hi ha relleu."

"Els ensenyants s'han trobat el camí fressat gràcies a la lluita de Triadú per tenir una escola catalana en ple franquisme i avui amb prou feines el co-neixen", es lamentava M. Assumpta Fontanills, membre del món educatiu. "Ha estat un gran mestre", va concloure. La cerimònia religiosa se celebrarà avui a la parròquia de Santa Teresa i serà oficiada pel cardenal arquebisbe Lluís Maria Sistach. ■



La política y la cultura da su último adiós al escritor y crítico Joan Triadú

BARCELONA AGENCIAS

Personalidades del mundo de la política y de la cultura dieron ayer su último adiós al pedagogo y poeta Joan Triadú, fallecido el jueves a los 89 años. La capilla ardiente con los restos mortales de Triadú estuvo abierta en el Saló Sant Jordi del Palau de la Generalitat desde las 13.00 hasta las 20 horas.

El President de la Generalitat, José Montilla, recibió a los familiares, entre ellos sus hijos Joaquim y Teresa, y su nieto, que llegaron al Palau de la Generalitat junto al féretro. El crítico literario, activista cultural y militante nacionalis-

■ Numerosas personas pasaron por la capilla ardiente del autor en el Saló Sant Jordi de la Generalitat

ta nacido en Ribes de Freser en 1921 estaba cubierto por una bandera catalana y una rosa sobre el féretro, escoltado por dos coronas de flores de dos de las instituciones en cuya fundación participó, Òmnium Cultural y la Institu-

ció de les Lletres Catalanes. Precisamente, entre los primeros asistentes a la capilla ardiente se encontraba la actual presidenta de Òmnium Cultural, Muriel Casals. Políticos como el líder de CiU, Artur Mas, destacaron de Triadú que era "un hombre de primerísima fila, un catalán de primera división". También desfilaron por la capilla ardiente políticos como el President del Parlament, Ernest Benach, el poeta Carles Duarte, o la presidenta del Orfeó Català, Mariona Carulla. El cardenal Lluís Martínez-Sistach oficiará hoy el funeral de Triadú en la Catedral.



TONI GARRIGA/EFE

El Saló Sant Jordi acogió la capilla ardiente de Joan Triadú, fallecido a los 89 años



La política i la cultura van acomiadar Joan Triadú al Palau de la Generalitat

EFE | BARCELONA

■ Personalitats del món de la política i de la cultura van donar ahir el seu últim adéu al pedagog i poeta Joan Triadú, mort abans d'ahir als 89 anys.

La capella ardent amb les restes mortals de Triadú va restar oberta al saló Sant Jordi del Palau de la Generalitat des de les 13 hores

fins a les 20 hores d'ahir.

El President de la Generalitat, José Montilla, va rebre els familiars, entre ells els seus fills Joaquim i Teresa, i el seu nét, que van arribar a la Generalitat al costat del fèretre.

El crític literari, activista cultural i militant nacionalista nascut a Ribes de Freser el 1921 estava cobert per una bandera catalana i una rosa

sobre el fèretre, escortat per dues corones de flors de dues de les institucions en la fundació de les quals va participar, l'associació catalanista Òmnium Cultural i la Institució de les Lletres Catalanes.

Precisament, entre els primers assistents a la capella ardent es trobava l'actual presidenta d'Òmnium Cultural, Muriel Casals.



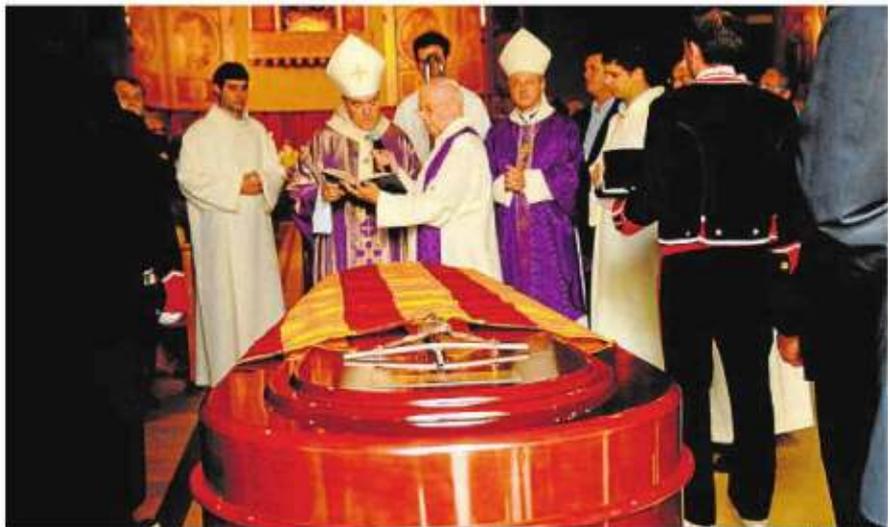
El adiós a Triadú reúne a la cultura, la política y la docencia catalanas

BARCELONA Redacción

La parroquia barcelonesa de Santa Teresa se quedó ayer pequeña para acoger a familiares, amigos y personalidades del mundo de la cultura, la política y la docencia catalanas que quisieron despedir los restos mortales del escritor, crítico literario y pedagogo Joan Triadú, fallecido el pasado martes a los 89 años.

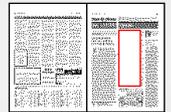
El féretro entró en el templo cubierto con la bandera catalana y escoltado por mossos d'esquadra en uniforme de gala, mientras sonaba como música de fon-

do *El cant dels ocells*. La misa fue oficiada por el cardenal arzobispo de Barcelona, Lluís Martínez Sistach. Joan Triadú será enterrado en el cementerio de Cantonigròs, población de Osona estrechamente vinculada al intelectual catalanista desde que acudió allí cuando convalecía de tuberculosis. En la población fundó en 1944 un premio de poesía que fue una de las primeras piedras de la recuperación de la literatura catalana tras la guerra civil. La familia quiso que la ceremonia se desarrollara en la intimidad. ●



El cardenal arzobispo Lluís Martínez Sistach ofició el funeral en la parroquia de Santa Teresa

JAVIER CERVETÀ



Joaquim Ferrer

JOAN TRIADÚ, GRÀCIES

Dijous, dia 30, morí l'escriptor i pedagog **Joan Triadú**. Havia nascut a Ribes de Freser, a la comarca del Ripollès, el 1921 i encara que amb una salut un xic estantíssima anava treballant i fent presència en actes i amb escrits. Encara el mateix dia de la mort publicà el que serà l'últim article de crítica literària, gènere en el que ha estat considerat una referència de primer ordre en l'ampli món de les lletres catalanes.

No és fàcil fer una síntesi de l'obra de Joan Triadú. Ha estat un treballador formidable. Autor d'antologies i de milers d'articles sobre la literatura catalana, fou també el pal de paller de l'ensenyament de la llengua catalana durant la dictadura franquista. En aquella etapa Triadú esdevingué un organitzador incansable i en l'actualitat era una respectada presència pel seu criteri i per les profundes actituds en defensa de Catalunya, com sempre.

Cada lector té els seus llibres preferits en la sòlida obra de Joan Triadú. M'agrada, ara, donar-li les gràcies, especialment, pel seu assaig *Una cultura sense llibertat* (1978) i per *Dies de memòria 1938 - 1940*, esplèndid dietari dels seus anys d'adolescent quan enmig de la Guerra d'Espanya (1936-1939) fou mestre suplent dels que eren al front. M'agrada també agrair-li la revista *Ariel* (1946-1951), que acabà víctima de la censura de la dictadura però que fou un crit potent i esperançador. M'agrada agrair-li, finalment, l'immens treball de pedagog que feu des de la vocació més decidida. Triadú ha anat publicant els seus llibres amb una facilitat sorprenent en elaborar-los. Recordem les recents *Memòries d'un segle d'Or* (2008). Ha estat disponible, amb generositat, per a tota empresa cultural que fos un esforç per a la consolidació i projecció de la cultura catalana. Guardo el record ben proper de les reunions que fèiem a casa seva l'equip redactor del llibre *Aportacions Universals Catalanes*, en el qual ha escrit el pròleg després d'haver contribuït amb la seva orientació a fer-lo realitat i que serà publicat en els propers mesos.

Triadú ha rebut el reconeixement públic de Catalunya al seu treball, com fou un pedagog i un escriptor plenament conscient que en el camí de la reconstrucció nacional som a mig camí, però amb la clara voluntat de seguir anant endavant. Fou guardonat amb la Creu de Sant Jordi (1982) i amb la Medalla d'Or de la Generalitat de Catalunya (2001), entre altres preuades distincions. Fou de tracte directe, concret, amb un punt d'ironia, amb la convicció de saber el per què treballava i el per què Catalunya té tot el dret a esdevenir un poble lliure entre els altres pobles. La seva anàlisi àmplia contribuï a situar la literatura catalana en el món de les lletres i fou el pedagog que semblava un civisme exigent, just el que necessitem. La imatge que ens resta de Triadú -a part de l'obra escrita que seguirà essent útil- és la de la cordialitat, la voluntat i l'esforç esperançat.



EL RUNRÓN



Màrius Serra

El Al·leluia de Joan Triadú

La muerte de Joan Triadú permite dar cuenta de la existencia de un hilo finísimo que aseguró la continuidad de la cultura catalana a pesar de los sucesivos hachazos que desembocaron en el golpe letal del franquismo. Como resulta que esos brutales leñadores del siglo XX siguen teniendo seguidores en el XXI, no está de más repetir que ese hilo preservado por resistentes como Triadú no sólo sigue existiendo, sino que forma parte de un tejido nuevo, en el que hoy se entrelazan otros hilos que lo refuerzan. Triadú fue un hombre de letras: maestro, lector, escritor, crítico... Tuve el privilegio de conversar largamente con él cuando, en el 2004, grabamos una entrevista del programa literario *Alexandria* (canal 33) en el paraninfo de la UB, con la excusa de la publicación de su enésima antología poética: *100 poesíes catalanes que cal conèixer* (Pòrtic, 2004). El sábado visioné la grabación. Junto al talante más conocido de Triadú, cuya divisa ante quienes le acusaban de "triar dur" fue un rotundo "exigent en poesia", hay algunos detalles que definen a este personaje central de nuestra cultura. La pasión lectora le fue inoculada por las únicas páginas impresas que entraban en su humilde hogar, las del semanario *Patufet*. De ahí, saltó al *Massagran* de Folch i Torres, hasta que una novela le cautivó: *Grans esperances*, de Charles Dickens. Las desventuras del huérfano Phillip Pirrip, Píp, le abocaron a una lectura constante que ya jamás abandonaría. Su voracidad lectora hizo que, durante el bachillerato, sus compañeros de clase vivieran de sus precisos resúmenes de las lecturas obligatorias, en una prefiguración del "rincón del vago" internauta. En los prolegómenos de la entrevista, Triadú

El examinador señaló las paredes del paraninfo y dictó una única pregunta: "Describan una de estas pinturas y explíquenla"

recorrió el paraninfo escrutando las vetustas pinturas que decoran sus paredes hasta que dio con una que nos llevó 65 años atrás. Porque en el desapacible otoño de 1939, un joven Joan Triadú vivió en ese paraninfo uno de aquellos episodios que ilustran el talante de los leñadores. En ese mismo espacio noble que nos acogía en el 2004, Triadú hizo el examen de ingreso a la universidad en septiembre de 1939 para poder cursar Filosofía y Letras. El país acababa de recibir el último hachazo y los leñadores campaban por doquier con el hacha en la mano. El que, aquel día, examinaba a la quinta de Triadú no se complicó demasiado la vida. Cuando los tuvo sentados ante la hoja en blanco señaló con displicencia las paredes del paraninfo y les formuló la pregunta única de su examen de ingreso: "Describan una de estas pinturas y explíquenla". Eso fue todo. Nadie se atrevió a levantarse del pupitre, de modo que ese primer examen de ingreso a la universidad franquista provocó no pocas torticolis. Triadú aún recordaba cuál de esos oscuros cuadros eligió. Aplicó su imaginación de lector y, tras describir la escena, dedujo que la figura central de esa pintura era Ramon Llull. Luego desplegó sus amplios conocimientos sobre el filósofo y padre de la literatura catalana. Sin embargo, antes de entregar el examen al leñador de turno se percató de un detalle que le obligó a repetirlo entero por miedo a no ser "aprobado". La reescritura consistió en copiarlo todo sustituyendo Ramon Llull por Raimundo Lulio.

Un estilema de *Alexandria* consistía en terminar las entrevistas con una palabra y una lectura. Triadú, que tenía entonces 83 años, eligió el Evangelio de san Juan porque "a una certa edat cada vegada estimes més els signes definitius de la vida i de les coses". Y su palabra fue *al·leluia*, según el *DIEC*: "Crít d'alegria per la satisfacció de veure aconseguida una cosa".

Amb aquella alegria

Figura imprescindible del redreçament cultural català de la segona meitat del segle XX, Joan Triadú és un d'aquells noms que tot país necessita per tirar endavant. Costa d'imaginar com el trobarem a faltar.



ARXIU

El segle de Triadú

Eva Piquer



“Al segle XX ha triomfat la revolució de la dona”. M'ho va dir Joan Triadú a finals del 2008. M'havia presentat a casa seva amb un nadó de dos mesos que en qualsevol moment podia reclamar llet de mare. Per sort, la criatura ens va deixar conversar durant dues hores llargues. Amb el testimoni dorment d'una nova generació que s'haurà d'espavilar sense mestres tan generosos, vam passar tota una vida. El resultat es va publicar en anglès a la revista *Catalan International View*.

Mentre el senyor Triadú avalava l'èxit de la revolució femenina, jo feia cara de “Vol dir?”. I ell argumentava: “Les revolucions poden triomfar poc o molt, però tingues en compte que fins fa quatre dies no hi havia res de res. Les primeres noies que van intentar entrar

a la Universitat de Barcelona a començaments de segle ho havien de fer protegides. Avui és normal que tu tinguis criatures i treballs. Abans, quan la dona es casava havia de deixar de treballar. Moralment, que la dona treballi fora de casa és una pèrdua, perquè els nens necessiten estar amb la mare, però la dona té dret a exercir una professió. Encara hi ha diferència de sous, valoracions diferents, però Déu-n'hi-do”.

Triadú podia parlar del segle passat amb coneixement de causa, i ho feia amb optimisme. “No s'ha arribat ni de bon tros a respectar les nacionalitats i a donar-los la llibertat que es mereixen, encara no es reconeix el dret a l'autodeterminació, però hi ha una llista llarga de pobles que al segle XX han assolit la llibertat col·lectiva. A Catalunya és el segle de la consciència nacional, lingüística, cultural, científica i política”. I els quaranta anys de dictadura...? “El franquisme va ser molt dur, però no van ser quaranta anys d'una

sola peça. Als anys seixanta la censura va canviar. Els catalans vam ser víctimes d'un intent de genocidi cultural, però no se'n van sortir”.

La vida, segons el mestre, pagava la pena: “Sóc creient, i cada dia quan em llevo dono gràcies per haver viscut. He patit molt, com tot hom. No sóc ambiciós i no he demanat res, però m'he trobat ascendent sense buscar-ho: he entrat en una escola i al cap de poc me n'han fet director, he entrat en una entitat i al cap de poc me n'han fet president... A la meua dona la vaig haver d'anar a buscar jo, això sí. Però també em va sortir bé: ella m'esperava. Tot i patir per Catalunya, per la llibertat, per les guerres, per la fam, perquè s'estan celebrant els 70 anys dels drets humans i es fan uns Jocs Olímpics a la Xina, on no hi ha drets humans ni res... Tot i això, encara tinc ganes de viure”.

Descansi en pau. Amb l'orgull de la feinada feta.

AVUI+

Des del 1976

ÍNDEX

04.10.10

Opinió.....	2
Política.....	4
Europa-Món.....	10
Economia.....	14
Diàleg.....	18
Societat.....	22
Ciutats.....	28
Cultura i espec.....	31
Dia d'avui.....	36
Servetis i oci.....	37
Cartellera.....	38
Agenda.....	42
Necrològiques.....	44
Comunicació.....	45

TEMPS D'AVUI

Andorra



PLUGES

15°/8°

Barcelona



SOL I NÚVOLS

26°/16°

Palma



SOL I NÚVOLS

25°/16°

València



SOL I NÚVOLS

29°/18°

I ARA QUÈ, URBANITA?

David Castillo



La santedat dels convocants dels saraus públics

La imatge de caos de la ciutat ha tornat a deixar bocabadats una sèrie de senyors que sempre fan cara de no tenir res a veure amb el que hi passa. Primer, l'alcalde Jordi Hereu, que es va cansar de repetir obvietats sobre qui es personaria en el judici com a part de nunciament i qui pagaria les destrosses. Donava per suposat que els responsables seran condemnats i tindran prou diners per pagar els efectes de la bestialitat. Segon, el conseller Saura, immaculat en l'habitual paper d'espia doble. També els sindicats convocants, que alguna responsabilitat deuen tenir en la festa. Són com aquells veïns que organitzen un sarau a la terrassa i culpen els seus convidats dels efectes negatius que ha tingut la seva convocatòria a casa teua. Saura, a més, viu la seva particular esquizofrènia de ser conseller d'Interior i alhora líder d'una formació que s'apunta a un bombardeig. Com a exemple, el secretari general d'Interior, Joan Boada, que era a la manifestació en comptes de ser a la conselleria –suposo que li hauran descomptat el dia de vaga–. Ha estat divertit, de nou, el quequeig de l'alcalde repetint que els responsables no quedaran impunes. ¿Algú en recordarà alguna cosa d'aquí a un parell de dies? ¿No haurien de pagar les destrosses Comissions Obreres i UGT, ara que tenen tant de cash com a comissionistes dels acomiadaments massius? Posat a ser malpensat, no m'estranyaria que més d'un membre del govern busqui els efectes col·laterals. Qui guanya en totes aquestes convocatòries? Les organitzacions d'esquerra –amb Zapatero al capdavant– volen mobilitzar els possibles electors perquè els sondejos els atorguen uns resultats magres. La manera de despertar-los de l'anestèsic passa per elevar el volum de la megafonia i invocar el vell esperit revolucionari. Els eslògans sonaven, però, més antiquats que un xotis. Entre els patètics, el líder de la UGT, d'oratória analfabeta. O un tal Fernández Toxo esmentant una cançó de Ketama: “No estamos solos y sabemos lo que queremos”. Segur?

¿A Joan Boada li descomptaran el dia de vaga per haver anat a la manifestació?

El salmó noruec

El salmó català

Cada dissabte amb l'AVUI+

SETMANARI D'INFORMACIÓ I ANÀLISI SOBRE L'EMPRESA

L'ECONOMIC

Si vostè és dels que comencen el diari per la secció d'economia perquè sap que allà hi troba les claus per entendre millor el que passa al món, ara tindrà en L'Econòmic el seu millor aliat. El nou salmó català posarà al seu abast el món de l'empresa i l'economia de casa nostra, des del rigor, l'anàlisi i la reflexió.

L'economia, més a prop

1 0 4 0 1

8 4 2 7 9 5 5 4 1 0 0 0 2 9



JOAN TRIADÚ, DEFENSOR DE LA CATALANITAT IDEOLÒGICA EN LA POSTGUERRA

Josep M. Pasqual



Periodista i editor

Triadú, 'Ariel' i 'Suplement'

La més audaç iniciativa d'una promoció d'escriptors de postguerra la constituïa la revista *Ariel*. Fou fundada per Josep Palau i Fabre l'any 1946, i també cal considerar-ne fundadors Joan Triadú, Josep Romeu, Frederic-Pau Verrié i Miquel Tarradell. Tots ells eren escriptors –com digué Carles Riba, "incerts del futur i dubtosos del propi passat"–, universitaris d'una generació que oscil·lava, en el moment d'iniciar-se la revista, entre els 25 i els 29 anys, però una generació sense una definició d'objectius, només empenya per la voluntat de dur un "missatge".

A LA REVISTA 'ARIEL' –explica Triadú– no hi hagué manifest, llevat que el fet de no haver-n'hi no en sigui ja un. Però tampoc el grup que es féu responsable de la revista no volgué fer una revista de grup. I així fou com una iniciativa de procedència reduïda a tan poques persones esdevingué una crida i, per ella i pels seus resultats efectius prop de diverses generacions anteriors i de la immediata posterior, esdevingué un repte, el primer, de la literatura catalana a la situació creada el 1939. Per una sensació de continuïtat a la literatura cata-

lana i a la cultura expressada en català –que malgrat no haver estat eliminada era ignorada de les majories i desconnectada de les noves generacions– era el "missatge" de la revista *Ariel*.

EL PRIMER NÚMERO de la revista porta data de maig del 1946 i, el darrer *Ariel* distribuït, és de desembre del 1951. En total formen una col·lecció de 23 números apareguts en dues èpoques. Amb el subtítol *Revista de les Arts* (només fins al número divuit), per forces majors se n'interrompé la publicació durant un any i mig i, en reparèixer, per raons de seguretat, se'n van suprimir el



JAUME BATLLE

títol i el subtítol, i es va fer constar només en la portada el número del fascicle. *Ariel* –explica Triadú– era, al cap-

davall, un repte al règim. S'havia de repartir a mà i costejar per subscripció, sense local social –impen-sable!–, sense comprovant. El número u tenia 16 pàgines i la primera signatura era la de Bartomeu Roselló-Pòrcel (mort el 1938) i, la darrera, de J.V. Foix, la síntesi més jove de poesia i de pensament de la Catalunya d'aquella hora. Però el règim, com veurem, no podia admetre aquell repte.

LA DIVERSITAT dels col·laboradors no es podria imaginar més gran: de generacions (almenys dues), de procedències (universitats i autodidactes), de posicions polítiques (unides, però, en la reivindicació fonamental i en l'antifranquisme) i de tendències estètiques (sovint divergents o pràcticament oposades, sobretot quant a la concepció del paper de la plàstica). En estimular la creativitat dels joves escriptors catalans, "*Ariel* s'assegurà una vida llarga. Les noves incorporacions –explica Triadú– consolidaran la revista, i la insistència en la catalanitat ideològica i combativa provocaren les circumstàncies més

adequades per a "justificar" les intervencions de la policia.

ENTRE ELS NÚMEROS divuit i dinou de la revista *Ariel* es van publicar dos suplementos. El *Suplement* constava de vuit pàgines, era del mateix format que *Ariel*, imprès en paper senzill i amb dibuixos a ploma. El primer número es va publicar amb el subtítol *Noticiari d'actualitats culturals* i amb data d'agost del 1946. El *Suplement* intentà trencar amb el to suposadament minoritari de la revista *Ariel*. Podia complementar la seriositat de la revista donant sortida de manera periodística a temes d'interès més puntual o de denúncia. Però quan hi hagué el número dos –i darrer!– del *Suplement* –explica Triadú–, una acció policial interrompé la publicació de la revista i engegà a rodar tot el seu fràgil muntatge, fins a la represa, tossuda, amb el nom de *Dinou* (corresponent al número dos) dos anys després. La revista *Ariel* sempre exhibí tots els noms dels seus col·laboradors, tret del nom de l'impressor. Vegeu que els darrers números indiquen: "Redacció i administració: 78, rue Mazarine, Paris VIème". (No cal pas que us cregueu l'adreça.)



En record de Joan Triadú

Josep Mas

Alcalde de l'Esquirol



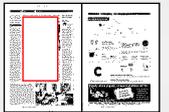
Ens ha deixat
Joan Triadú:
escriptor,
pedagog i
crític literari

de prestigi reconegut, però també una persona propera, vinculada des de la seva joventut a Cantonigròs i al Cabrerès, on sempre va ser acollit amb afecte i admiració, fins al punt que fou nomenat fill adoptiu de Cantonigròs.

Li volíem agrair el seu mestratge, la seva exigència, el seu amor a Catalunya i al Cabrerès, l'aposta clara per la feina ben feta, la seva contribució per donar a conèixer aquest indret tan bonic d'Osona a la resta del país.

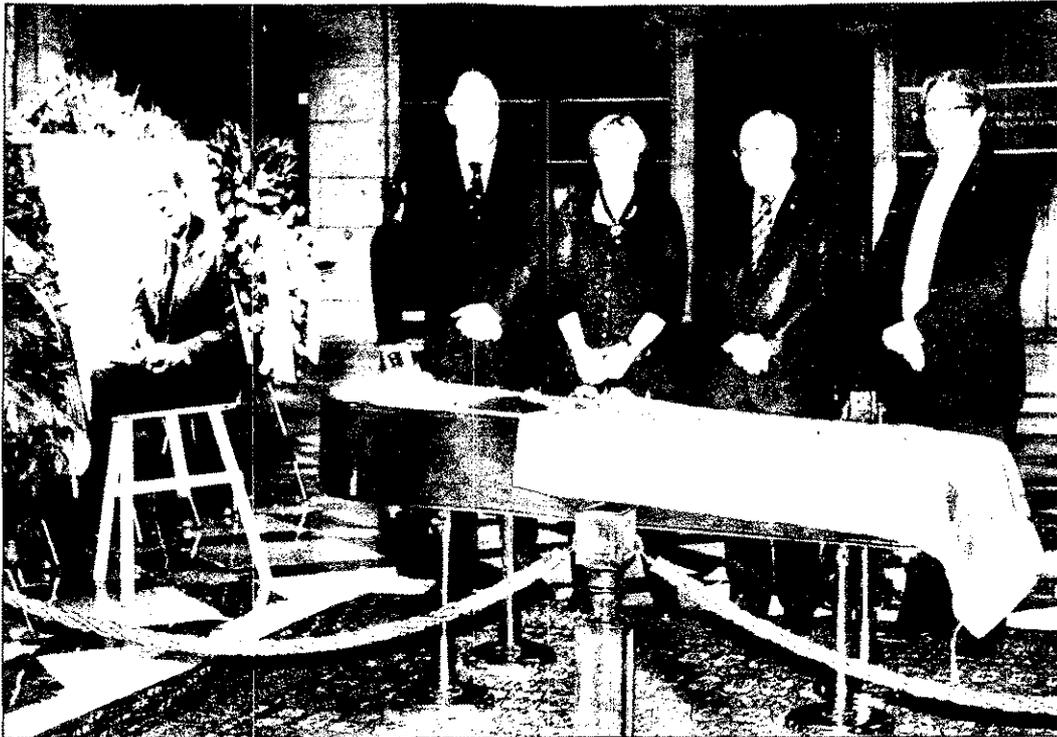
Les vinculacions de Joan Triadú amb el Cabrerès venien de lluny. En els anys foscos de la dictadura va ser un dels impulsors del concurs literari de Cantonigròs. Ell i d'altres, que sempre han defensat la identitat de Catalunya com a país en moments difícils de la nostra història, van portar a terme una tasca molt important.

També vull destacar el seu llibre de proses *El Collsacabra*, segurament poc conegut per molts de nosaltres, en el qual trobem descripcions magistrals d'aquest territori. És un llibre escrit amb el cor, l'obra d'algú que ha passejat amb deteniment pels nostres camins, per les nostres muntanyes i rius i n'ha captat la seva bellesa i peculiaritat. Gràcies, mestre, per la tasca de projecció del Cabrerès. Us recordarem sempre.



Dissabte el van enterrar al cementiri després del funeral

El cos de Triadú reposa per sempre al 'seu' Cantonigròs



Els fills de Joan Triadú, José Montilla i Ernest Benach, a la capella ardent del crític i pedagog, dissabte

Cantonigròs

Jordi Vilarrodà

Joan Triadú va voler que el seu últim lloc de descans fos Cantonigròs, on havia passat cada estiu durant més de mig segle. A primera hora de la tarda de dissabte, després del funeral oficial a l'església de Santa Teresa de Barcelona, el cos del pedagog i crític literari va ser traslladat a Cantonigròs. Allà l'esperaven veïns del poble, que el van rebre davant de l'església.

Des d'allà el fèretre, cobert amb la senyera, va ser traslladat fins al cementiri, portat a espatlles de veïns de Cantonigròs i de familiars —el seu fill Joaquim i dos dels seus nets—. El bisbe de la Seu d'Urgell, Joan Enric Vives, amic personal de Joan Triadú, va fer una pregària al mateix lloc on va ser enterrat.

Joan Triadú havia marxat de Cantonigròs encara no fa un mes, coincidint amb la Diada Nacional de Catalunya. "Aquest estiu hi havia passat ben bé dos mesos", ha explicat a EL 9 NOU Ramon Codina, regidor

El crític i pedagog havia passat l'estiu al poble i se'n va anar per la Diada

de Cantonigròs a l'Ajuntament de l'Esquirol. L'estada al poble, com era habitual, va millorar la seva delicada salut, tot i que fins gairebé l'últim dia va estar en actiu. "Ell havia expressat el desig de ser enterrat aquí, perquè hi estava molt bé", diu Codina. Cantonigròs va fer fill adoptiu Joan Triadú el

setembre de l'any 2005, una distinció que va dir que no li pesava sinó que li donava "autoestima".

La mort de Joan Triadú va unir divendres el món cultural i polític català, que va coincidir a destacar el seu paper com a crític literari i com a referent de la resistència cultural al franquisme. La capella ardent es va instal·lar al Palau de la Generalitat, i va rebre la visita del president, José Montilla, i del president del Parlament, Ernest Benach, entre altres personalitats. L'Ajuntament de Ribes, d'on era fill, va decretar tres dies de dol oficial. També amb motiu de la seva desaparició s'ha tornat a recordar la importància del Concurs Literari de Cantonigròs, que ell va impulsar fins l'any 1968 i que es va constituir en la principal trobada literària de la postguerra.



>JOAN TRIADU

El pedagogo del catalanismo

RAFAEL VALLBONA

El Collsacabra es una comarca natural del nordeste de Vic formada por una serie de valles húmedos, verdes y angostos escondidos tras una masa de roca calcárea. Es una tierra de leyenda, con reminiscencias a medio camino entre la Edad Media y el excursionismo de principios del siglo XX. Sobre esta comarca Joan Triadú (Ripoll, 1921) escribió en 1955 una de sus escasas obras en prosa, *El Collsacabra, itinerari espiritual*, un texto amable y lúcido en el que, quizás sin proponérselo, este crítico y pedagogo proclamó parte de su ideario sobre la recuperación cultural y lingüística de Cataluña a la que dedicó toda su vida. Triadú ha fallecido en Barcelona a la edad de 89 años.

Triadú apostaba por el siglo XX como auténtica edad de oro de la cultura catalana, a pesar de todas las dificultades inherentes a las dictaduras. El peso de una historia potente y la fuerza de las generaciones de antes de la guerra eran para el crítico la mejor base para que los jóvenes autores de la segunda mitad del siglo pudieran

protagonizar, como de hecho él aseguraba que estaban haciendo, la recuperación definitiva de la lengua y la cultura catalanas.

En sus libros de memorias *Dies de memòria 1938-1940*, *Diari d'un mestre adolescent* y *Memòries d'un segle d'or*, Triadú sostuvo siempre estas ideas, como cuando hablaba del Collsacabra como fuente de naturaleza que se abría hacia la llanura ofreciendo al país toda su riqueza escondida y antigua. Ese era el espíritu de la Cataluña del hombre que fue profesor de catalán de Jordi Pujol.

Triadú había comenzado a ejercer de maestro en 1937, apenas terminado el bachillerato. La urgente necesidad de profesores forzó a la Generalitat a crear una auténtica quinta de biberón en las aulas, y Triadú obtuvo el título de catalán de manos de Pompeu Fabra. Pero acabada la guerra sus estudios fueron invalidados y tuvo que volverse a examinar de todo el bachillerato, tras lo cual ingresó en la Universidad de Barcelona para estudiar Filología clásica, de la que se licenció en 1942.



DOMÈNEC UMBERT

Al año siguiente se le diagnosticó una fuerte tuberculosis, de la que se recuperó tras una larga estancia en Cantonigròs, en pleno Collsacabra. Aquellos dos años sirvieron a Triadú para reflexionar sobre su futuro. De ahí el libro sobre aquella comarca.

En 1946 fundó la revista *Ariel*, comenzando su trabajo de crítico, y al año marchó a Liverpool, en cuya universidad ejerció de lector de catalán durante dos años. A la vuelta de Inglaterra publicó sendas antologías de cuentos y poesía catalanas de la primera mitad de siglo, que fueron objeto de no pocas polémicas por parte de autores no seleccionados, según ellos, por criterios extraliterarios.

El crítico Triadú tenía justificada fama de exigente. Las publicaciones *Forja*, *Pont Blau*, *Serra d'Or* o el diario *Avui* publicaron sus artículos. *La poesia segons Carles Ribba* (1954) y *Llegir com viure* (1963), fueron algunos de sus 16 libros de ensayo y crítica literaria. Tradujo también sonetos de Shakespeare y las *Olimpicas* de Pindaro.

Desde que en 1944 fundara el premio de poesía de Cantonigròs, Triadú fue un promotor cultural incansable. Lógico, por que no entendía el futuro de su comunidad sin una sociedad civil fuerte, catalanista y defensora de la reconstrucción nacional a través de la recuperación de la lengua y la cultura. La *Agrupació Dramàti-*

ca (1974) y *Omnium Cultural*, entidad a la que se integró en 1962, fueron algunas de las plataformas que contribuyó a crear o en las que dejó su estilo personal.

Pocas obras de toda una vida fueron tan ingentes y reconocidas como la de Triadú; por ello obtuvo los mayores galardones que se otorgan a cualquier ciudadano de Cataluña: Creu de Sant Jordi en 1982, premi d'Honor de les Lletres

Profesor de catalán de Jordi Pujol, fue un prolífico crítico y promotor cultural

Catalanes en 1992 y Medalla d'or de la Generalitat en 2001. También fue socio de honor de la *Associació d'Escriptors en Llengua Catalana* y secretario técnico de *Omnium Cultural*. Como pedagogo, dirigió la *Institució Cultural del CIC* y la *Escola Thau* de Barcelona, de la que fue fundador. En 1975 fundó también el *Consell Català de l'Ensenyament*. Posteriormente dirigió la *Societat Catalana de Pedagogia*, filial de l'Institut d'estudis Catalans.

Joan Triadú, pedagogo, nació el 30 de julio de 1921 en Ripoll (Girona) y murió el 30 de septiembre de 2010 en Barcelona.



Francesc-Marc Álvaro

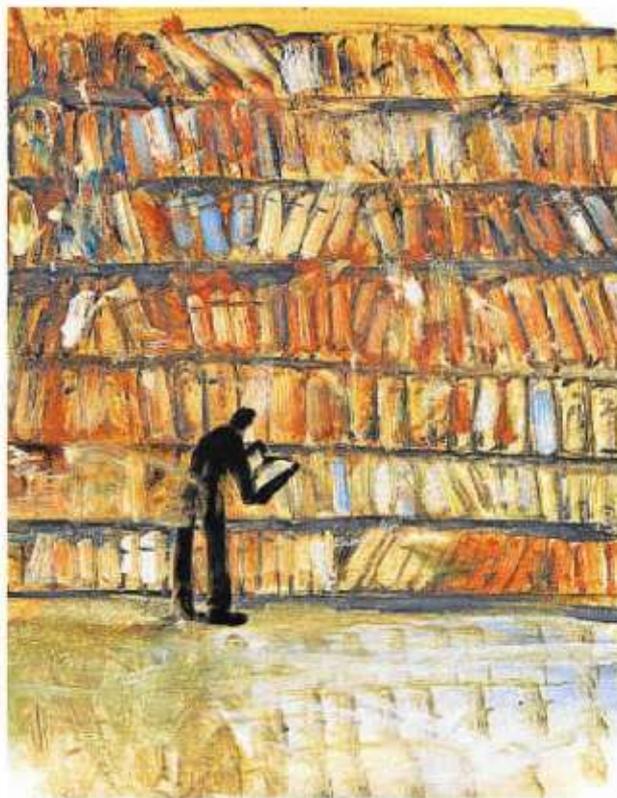
¿Por qué Triadú no tiró la toalla?

El reciente fallecimiento de un hombre de la valía de Joan Triadú invita a pensar en el carácter especial de aquellos que, contra el ambiente que les tocó vivir, decidieron que Catalunya tendría futuro si ellos eran capaces de hacerla tangible a través de la cultura. ¿Por qué Triadú no tiró la toalla? Para mí, este sigue siendo el gran enigma que nos explica como nación en la Europa de hoy. Agustí Pons, biógrafo documentado de Triadú, nos aporta muchos datos para responder la cuestión, pero cada cual debe colocar las piezas a su manera, para poder entender qué es lo que evitó que los catalanes nos convirtiéramos en un mero vestigio folklórico y pintoresco, como les ha ocurrido a otros pueblos sin Estado.

Al conocer la noticia de la desaparición de Triadú, pensé en mi padre de joven, haciendo teatro de aficionados en catalán, durante los años del franquismo más férreo y anestésico. Hay algo, un hilo invisible, entre la tarea heroica de gigantes culturales como Triadú y las actitudes sencillas de la gente corriente que, como mi padre y tantos otros, mantuvo viva la catalanidad casi sin saber que lo estaba haciendo. Sin la presión y la convicción de los visionarios que animaban la llama de una lengua y una cultura oficialmente prohibida, el hijo de una familia castellanohablante de diez hermanos no habría descubierto nunca el teatro de Guimerà y Sagarra o las poesías de Maragall. Sin los Triadú, los Benet, los Ainaud de Lasarte, los Vicens Vives, los Carbonell, los Sales, los Galí, los Molas, los Castellet y demás referentes, que sabían aprovechar las grietas del régimen para difundir su mensaje de futuro, los gestos calculados de la burocracia franquista tolerando ciertas expresiones no habrían ido más allá de la recreación arqueológica para apuntalar "un sano regionalismo".

Triadú tenía muy claras las coordenadas. Vivió y estudió siempre lo catalán como parte de lo europeo y de lo universal. Sabía que la primera muerte de una cultura es su provincianización mental, su cerrazón solipsista, su fosilización desde dentro. Eso que, ya en plena democracia, un alto dirigente socialista quería ver en la naciente TV3 y que, afortunadamente, se evitó con inteligencia y no pocas dosis

de audacia. Mirar al exterior desde una catalanidad sin complejos hizo de Triadú un experto conocedor de las principales literaturas extranjeras, con un criterio amplio y bien construido que iluminaba con rigor y originalidad sus valoraciones sobre la producción de los autores del país. Su cosmopolitismo fue verdadero, no la impostura colorista de los que esconden así la falta de conocimiento y amor por lo propio. De ahí que el nacionalismo cata-



OSCAR ASTROMUJOFF

lán que se reformuló a caballo de la resistencia cultural y democrática sea un fenómeno que no se puede comprender cabalmente sin su vinculación al ideal europeísta. La mirada moral de los que anhelaban reconstruir Catalunya sin renunciar a su identidad es la de unos europeos doblemente quebrados por la Guerra Civil y la Segunda Guerra Mundial, abatidos por dos tragedias que se superponen amargamente.

¿Cómo sería Catalunya si Triadú y otros hubieran tirado la toalla? Doy con la respuesta leyendo (gracias al consejo del sabio profesor August Rafanell) la novela *Catoia l'enfarinat*, la gran obra de la literatura occitana contemporánea, escrita por Joan Bodon y traducida espléndidamente

por Artur Quintana. En ella se nos muestra lo que ocurre cuando una comunidad se aísla del mundo para defender su identidad desde el miedo y la desconfianza, confundiendo la supervivencia con la pureza y la libertad con la autocastración. Sin el obstinado combate cultural que el catalanismo libró durante el franquismo, Catalunya podría ser hoy una Occitania bis, con algo más de vitalidad económica pero igualmente convertida en parque temático de un pasado evaporado. El panorama de una catalanidad diluida hasta quedar encerrada en el museo de curiosidades tribales daría la razón a quienes hoy sostienen que es absurdo hablar catalán pudiendo hacerlo en un idioma con tantos millones de hablantes y consumidores como es el español. No exagero. "¿Por qué escribes tus novelas en catalán", le preguntaban a Baltasar Porcel, hasta el día de su muerte, muchas de sus amistades más distinguidas de la élite económica y social barcelonesa. Sin el ejemplo y el apoyo de los Triadú, Porcel nunca se hubiera convertido en el Porcel que elevó a arte la lengua de su madre.

Debo acabar este papel proponiendo alguna respuesta a la pregunta que lo encabeza. No diré que Triadú lo hizo por autoestima, palabra que, al parecer, hace mucha gracia a los que nunca han tenido que justificar la lengua que usan. No diré tampoco que Triadú lo hizo por patriotismo, porque la palabra está temporalmente prohibida desde que algunos que lucían como patriotas han confesado dedicarse al saqueo. Y no diré que Triadú lo hizo por un deseo indolegable de libertad porque, aun siendo ello muy cierto, sólo sería una explicación parcial. Modestamente, pienso que Triadú no tiró la toalla por un alto sentido de la responsabilidad, para con su generación y, sobre todo, para con las generaciones más jóvenes, como demostró en su faceta de pedagogo. Responsabilidad asumida serenamente con todos los riesgos y dificultades, en un tiempo de miedo, miseria y desesperanza. Es la misma responsabilidad histórica que ha hecho de Catalunya un lugar donde, a pesar de los pesares, una parte central e importante de la sociedad no está dispuesta a convertirse en mero espectador de su suerte. ●



PRISMA

EUDALD
CARBONELL

Joan Triadú

LA MEVA MARE de molt jove em repetia que al carrer Núria de Ribes de Freser, al poble on jo vaig néixer, hi havia viscut en **Joan Triadú**; era en el franquisme, a finals dels anys 60. Jo ignorava que en Joan era un lluitador del Front Nacional i que a part de les seves dots literàries formava part del grup dels qui lluitaven per la cultura i la llengua del nostre país. Tampoc coneixia la seva *Antologia de contistes catalans (1850-1950)*. Hem de recordar que durant la dictadura franquista tenir accés a aquestes publicacions no era fàcil.

Als anys 60 vaig a la universitat i entro en contacte amb **Salvador Espriu**, qui entenc pot representar la reivindicació de la nostra catalanitat en el marc de la lluita de classes. Després descobreixo que aquesta afinitat ja l'havia feta Joan Triadú.

No he estat lector del meu conciutadà de Ribes i potser la seva mort em portarà a reconsiderar com és que no m'havia preocupat mai de conèixer el treball d'una personalitat que havia nascut quasi frec a frec de l'habitació on em van parir. La manca de memòria i coneixement dels qui estan vora teu forma part de les societats que no estan ben articulades.

Als anys 80 relaciono el treball que fa Triadú per transmetre la nostra cultura i com influeix amb personalitats potents de Catalunya com **Jordi Pujol**, que és

«La manca de memòria i coneixement dels qui t'envolten forma part de societats mal articulades»

un habitant habitual de la Vall del Freser. Aquesta tradició catalanista va continuar amb una primera pintada, a finals dels 60, a la passarel·la de Ribes, era un escut i un visca Catalunya. Després, l'Assemblea de Catalunya i la senyera de més de 10 metres que vàrem penjar a la Roca de la Creu, i on pintàrem «Amnistia».

Nosaltres iniciarem CCOO a la Vall del Freser, vàrem formar part activa en la construcció dels moviments de masses, associacions de veïns, aplecs, premsa en català, com Vall Fosca, partits polítics d'esquerres i obrers, com bandera Roja o PSUC. De Can Racolons, la colònia tèxtil on hi ha els orígens treballadors i als quals molts ribetans hi estem lligats de forma directa o indirecta, en Joan Triadú hi tenia relació; era el Pirineu ramader, obrer i català.

Agustí Pons, en un magnífic article, plantejava fa poc que Triadú no havia disposat mai de plataformes universitàries ni editorials per donar a conèixer el seu treball. És possible que aquesta contingència formés part del tipus de pràctica que eviten que un literat sigui conegut.

Amic Joan, no ens vàrem conèixer; però, nosaltres, ara grans i joves abans, continuem essent d'esquerres, però catalanistes.



MIQUEL DE PALOL

Triadú, més enllà de les ap

Opinió

En la mort de Joan Triadú han abundat els elogis a la seva figura de mestre, en un sentit ampli i també literal, per l'activitat docent, i també els relatius al pes rellevant que ha tingut en la resistència de la cultura catalana en els moments difícils, i en el manteniment d'un *statu quo* el mèrit del qual no es pot negar malgrat la precària, lamentable situació actual. Menys han estat els que glossen la figura del crític, de l'exegeta, de l'historiador de la literatura, i entre aquests algun apunta a la controvèrsia, perquè –ho recordo dels meus inicis en el gremi de les lletres– en Triadú apareixia envoltat d'una certa fama d'intransigent, de dogmàtic, fins i tot d'intolerant, amb acudits inclosos: en Triadú tria dur, etcètera.

En la meua experiència personal, va resultar ser tot el contrari. Que el tracte fos cordial no seria significatiu des del punt de vista professional, perquè es pot dispensar sense més treballs a algú amb qui es dissenteix frontalment. Però és que també entrats en matèria el diàleg era més tranquil i edificant que el diàleg –i sovint no diàleg– amb d'altres pròcers en teoria més afins a la ideologia literària i a la tendència política d'aquest cronista, i no cal dir noms. Per dir-ho sense ambages, en Triadú no va resultar un obstacle en els jurats dels premis literaris ni de les boques, sinó un defensor, i en una ocasió en què l'hi vaig agrair i no em vaig estar de manifestar una certa sorpresa, em va dir que ell es movia per la coherència expressiva dels textos, per la força i la bondat dels resultats, i no per la tendència dels continguts, i que el meu projecte literari li semblava molt bé.

Jo no en devia tenir prou amb una resolució versallesca, i recordo vagament haver entrat en una discussió força tècnica sobre com es pot entendre des de diferents aspectes i punts de vista la qualitat literària, la dificultat per sistematitzar elements de judici objectius. En sintonia

amb certes tendències antiacadèmiques del moment –parlo dels anys 80–, vaig qüestionar el refús per norma de repeticions de girs expressius, que s'hagi d'evitar més d'un adverbi acabat en *-ment*, que s'hagi d'evitar de dir *el qual*, els equilibris conceptuals per evitar rimes dins de la prosa, aquests artefactes del teòric bon estil que de fet no fan més que posar en relleu defectes de construcció, o la simple incapacitat per trobar un gir de la frase que els esquivi. Sense despenyar-se, en Triadú s'acollia a l'eclecticisme: si el resultat és bo, escriu com vulguis.

Vint anys més tard, les afinitats literàries, les apreciacions i les estimacions ja havien adquirit un pòsit, i li vaig dedicar un article al diari que, tal com era costum de la seva generació –i potser als de la nostra ens engrandiria una mica si el recuperéssim–, em va agrair amb una delicada nota manuscrita. Em referia en el text a una relectura d'*El Collsacabra*, i ara, havent-hi reincidit, se'm presenta la ocasió per reiterar algunes apreciacions i matisar-ne d'altres.

Quan un text passa de moda, entra en un període d'incertesa i descrèdit, i si el supera, talment com l'anaguet lleig, n'ergeix convertit en clàssic. Tal és el cas d'aquesta obra tan personal de Triadú, assagística, o sigui plena d'elements objectivables, però també profundament particular, exquisidament elegant en el trànsit entre allò que és exterior i allò que és interior.

Sobre el baix continu de la descripció itinerant del lloc, el discurs eteri, sobri, equilibrat, sense exabruptes però en absolut fred ni distant





arences

d'El Collsacabra transiten anècdotes locals, textos d'altres escriptors, d'amics, rondalles, llegendes d'apareguts i dimonis, meditacions sobre l'art, el pas del temps, la vida. En molts noms citats hi ha un regust d'època, ai, en literatura hi campen modes com en qualsevol àmbit. D'altres semblaran tan exòtics al lector mitjà actual com al de fa cinquanta anys. A mesura que avança, el text pren volada fins a la depuració dels últims capítols dedicats a les estacions de l'any. Em permetré de recaure en l'esment d'un fragment sobre el desig del mar, i que em sembla avui encara més adequat per explicar-nos, per retratar l'atabalament i la confusió dels caps de brot actuals:

"Els dominis d'arran de mar són efimers, no tenen *distància* [subratllat en l'original]. Els pocs quilòmetres d'Atenes al Pireu, de Roma a Ostia com han marcat allò que, pompos, s'anomena la Història del món! Si haguessin fet Barcelona al Vallès, just darrere el Collserola, potser encara..." ✨

Il·lustració: Guillem Cifré



TORSIMANY

ELS ANYS
DESERTS

Els anys deserts». Així titulava Joan Triadú la quarta part del llibre *La novel·la catalana de postguerra* (Ed. 62. 1982, pàg. 16-19) on l'autor denuncia l'holocaust a què el franquisme sotmeté la literatura catalana. Escriu: «En acabar la guerra, tots els novel·listes que s'havien donat a conèixer abans del 1939, dels més grans als més joves, es trobaren abocats a una situació general absolutament negativa. Pel sol fet d'haver publicat en català havien incorregut en responsabilitats polítiques...»

Durant aquests «anys deserts», Triadú se significà per dotar el país d'unes eines de subsistència imprescindibles. El 1944, a redós de l'Església, impulsà el Concurs de Poesia i la Festa Literària de Collsacabra. Tenia vint-i-tres anys. El 1946 va ser un dels fundadors de la revista clandestina *Ariel*, que se significà pel seu alt nivell intel·lectual.

Dels reculls antològics esmentem l'*Antologia de contistes catalans* (1950) i sobretot, l'*Antologia de la poesia catalana. 1900-1950* (1951). Trenta anys després en publicà la segona edició amb un sucós pròleg de Salvador Espriu (1981). El poeta de Sinera hi esmenta les «innombrables activitats» de Triadú «al servei de la nostra cultura i del nostre país».

El meu record de Joan Triadú i Font va lligat a la Mare de Déu del Mont. Als anys vuitanta. A les colònies d'estiu de l'Escola Thau, que Triadú havia fundat. A les entranyables vetllades verdaguerianes fetes al Santuari quan el crític i pedagog feia la seva visita anual als alumnes.

Amb l'aparició de les autopistes, Joan Triadú fou el qui acunà la frase «El català, cultura de peatge» que, dissortadament, continua en vigor. Obrim el diari d'avui i llegim només la sobrecàrrega fiscal i impositiva que paguem els catalans. N'hem de posar exemples?

Joan Carreres i Péra

